

Jaarboek 1597
Poperinghe

Guido Vandermarliere

Inhoud

4 januari 1597 – Wijnen en bieren voor de soldaten
9 januari 1597 – Clinckemaille
9 januari 1597 – Brouwerij van De Muelenaere
22 januari 1597 – Koop hop
22 januari 1597 – Hop gekocht
24 januari 1597 – De slag bij Turnhout
8 februari 1597 - Een boerderij voor de predikheren van Ieper
13 februari 1597 – Het octrooi en de penen
14 februari 1597- Drie zakken hoppe
14 februari 1597- Erf in de Gasthuisstraat
14 maart 1597 – Voor de langslevende
18 maart 1597 – Landspacht
18 maart 1597 – Dubbel verpacht?
2 april 1597 – De ontbloting
17 april 1597 – Schulden aan de proost
20 april 1597 – Verhoging graanprijzen en het bier
25 april 1597 - De koop wordt teniet gedaan door de raadslieden van de koning
8 mei 1597 – Meester Geraerd Baervoet
8 mei 1597 – Velgen voor het leger
16 mei 1597 – De Leenemolen
20 mei 1597 - De oorlog in Picardië
22 mei 1594 – Peerdewerk
9 juni 1597 – Een losrente
9 juni 1597 – Huidevetterij in de Leverstraat
17 juni 1597 – Pacht van een land bij de Neder Wulphille
4 juli 1597 – Clinckemaille
16 juli 1597 – Vonnissen
17 juli 1597 – De Melkkamer
26 juli 1597 – Daneel vande Schote, chirurgyn
26 juli 1597 – Een vilcke cachtele
28 juli 1597 – het zuudveldeke en de Wulghepits in de Oosthoek
30 juli 1597 – Hop gekocht
30 juli 1597 – Jan Roncquier heeft schulden – thiende van de Zwylande
18 augustus 1597 – Het Paelynckstraetken op de Overdam
23 augusti 1597 – Twee melkkoeien - een blaerde en een schillede op thoof
17 september 1597 – Een verbruude craenghe
18 oktober 1597 – De Oostendenaars branden Reninghe plat
3 november 1597 – Het onderhoud van Theunken
13 november 1597 – De Koekuitmolen

Kohier van de landen 1 juni 1597 – eind mei 1598

Jaar 1597

4 januari 1597 – **Wijnen en bieren voor de soldaten** – Resoluties B – SAP 468

In conformiteyt vande voorscheven cueren ende staturen ghemaect op **dindoen ende venten vande wynen ende bieren** ende althier ghepubliceert den xxiijste der voorleden maendt van decembre,

Zoo es iterativelick verbooden van wegghen de heere ende wet, dat niemant wie dat zy, weerd, weerdinne ofte andere inzetenen buuten ofte binnen vaillen, hem en vervoordere in te doene eenighe vatken, tonnekens ofte flasschen van wyne, ofte biere, zodner alvooren te haelen billet vande thresorier ende trecht te betaelen, daertoe staende, op de verbeurte vande zelve vatken ofte flaesschen, wynen ende bieren, ende boete van drie ponden parisis, daertoe staende ende zoo waer brauwiers ofte brauweryghen bevonden werden ghelevert thebbene ande weerden ofte andere insetenen eenighe bieren in tonne, vatken, kitten, kannen ofte andere maete op tpretext van tlogement van soldaten zondet billet alsboven zullen vallen inde helft vande myze van l ghuldenen ende verbodt vanden ambachte, den tydt van eenen jaere, ende de weerdte ofte huusman in dandere helft vande voorseide l guldenen, zonder eenighe oogheluyckinghe, compositie ofte verdrach Ordonnerende de officieren ende dienaeren vanden heere, daerop te nemen zorghvuldighen toezicht, ende auctoriserende alle andere in eede ofte wie dat zy, danaff tbeslach te doene ende vande voorseide verbeurte van L – 50 - ghuldenen te proffyceren, conforme de voorgaende cueren ende statuten, zoo wel ten laste vande weerden als insetene, nemaer alle die logieren thaerlieder huusen ofte elders eenighe soldaten, zullen de wynen ende bieren ghehaelt wesen voor de zelve soldaten **inde huusen van de ammonitien** ende elders niet.

Item dat gheene inwonders hemlieden en vervoorderen te vinden, zitten, drincken ende theeren inde voorseide huusen van ammonitien

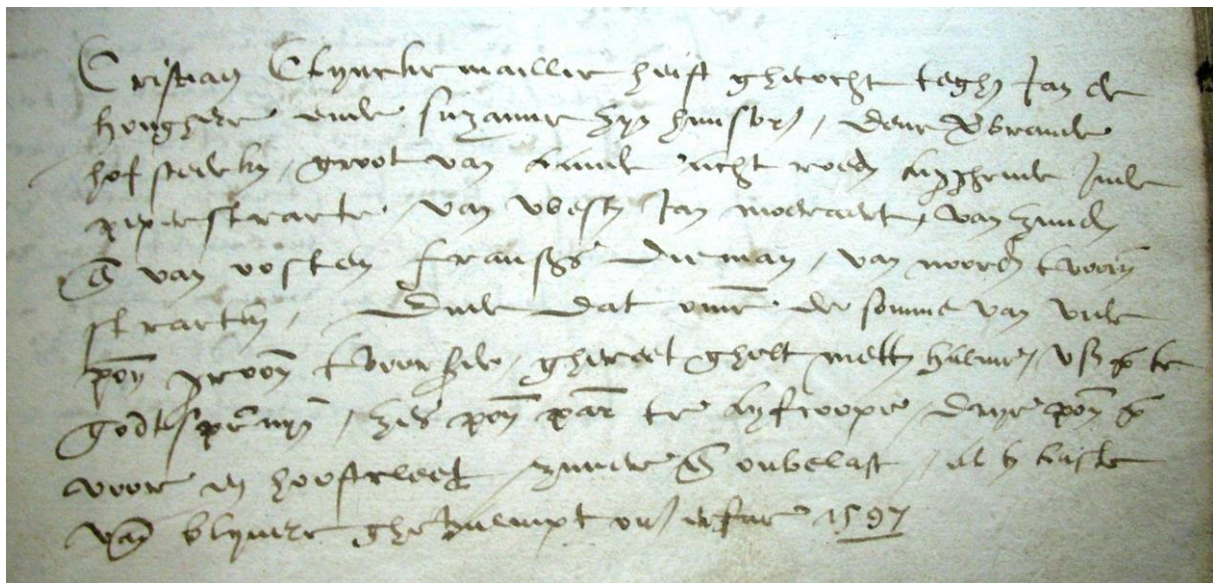
tzy in ghelache ofte anderssins

op de voorseide boete van iij pond parisis by elcken persoon ende arbitraire correctie ter deser vande wet , wanaff tbeslach ende tproffycet vande boeten zal competeren een yghelick dies bevindende

Actum te rcamere den iiijde january 1597

Ende ghepubliceert den vde der zelve maendt.

9 januari 1597 – Clinckemaille – SAP 366 – Halmen

Christiaen Clyncemaille heeft ghecocht
teghen **Jan de Honghere ende Suzanne** zijn huusvrouwue,
eene verbrand hofstedeken, groot van lande acht roeden ligghende inde **Peperstraete** –
van westen **Jan Moeraert** – van zuuden ende van oosten **Franchois Diedeman** – van
noorden tvoornoemde straetken ende dat omme de somme van vier ponden grooten
tvoorschreven ghereet ghelt metten halme
V schele parisis te godspenninck
Zes ponden parisis te lyfcoope
Drye ponden parisis voor een hoofcleet – zuuver ende onbelast
Al ten laste vande blyvere
Ghehalmpt over erfve 1597

9 januari 1597 – Brouwerij van De Muelenaere – Halmen – SAP 366

Jan de Muelenaere ende Tanneken zyne
huusvrouwue
gheven **Christiaen Moenaert** in rechte laeghe
driendertich roeden erfve
ofte daer ontrent
emmers de plecke alzo die
ghelegghen is daer de
brauwerye ende de braupit op staet
vande zelve Christiaen –
ghelegghen opde **Couttere** –
streckende van oosten de
kynderen van Gayfer van

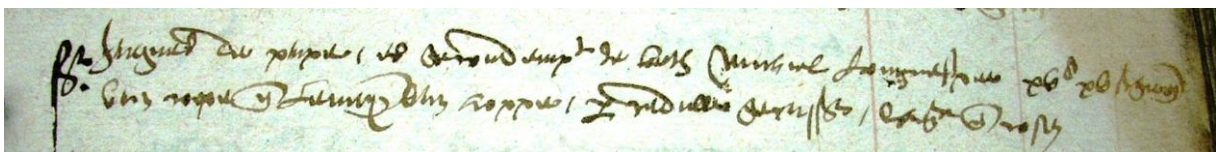
Buckere – van westen **tMaenestraatje** – van noorden **tStreckstraeken** – van zuuden derfve
van Jacques de Worm –
ghelast met couterrente de heere tsjaers –

dachterstellen vander zelve couterrente ten laste vande voornoemde Christiaen ende dit omme gherechte laeghe ...

We hebben op een deel van de kaart uit de atlas der buurtwegen een kruisje gezet waar zich de brouwerij bevond. Deze plaats is momenteel midden in de de school van de Penitenten.

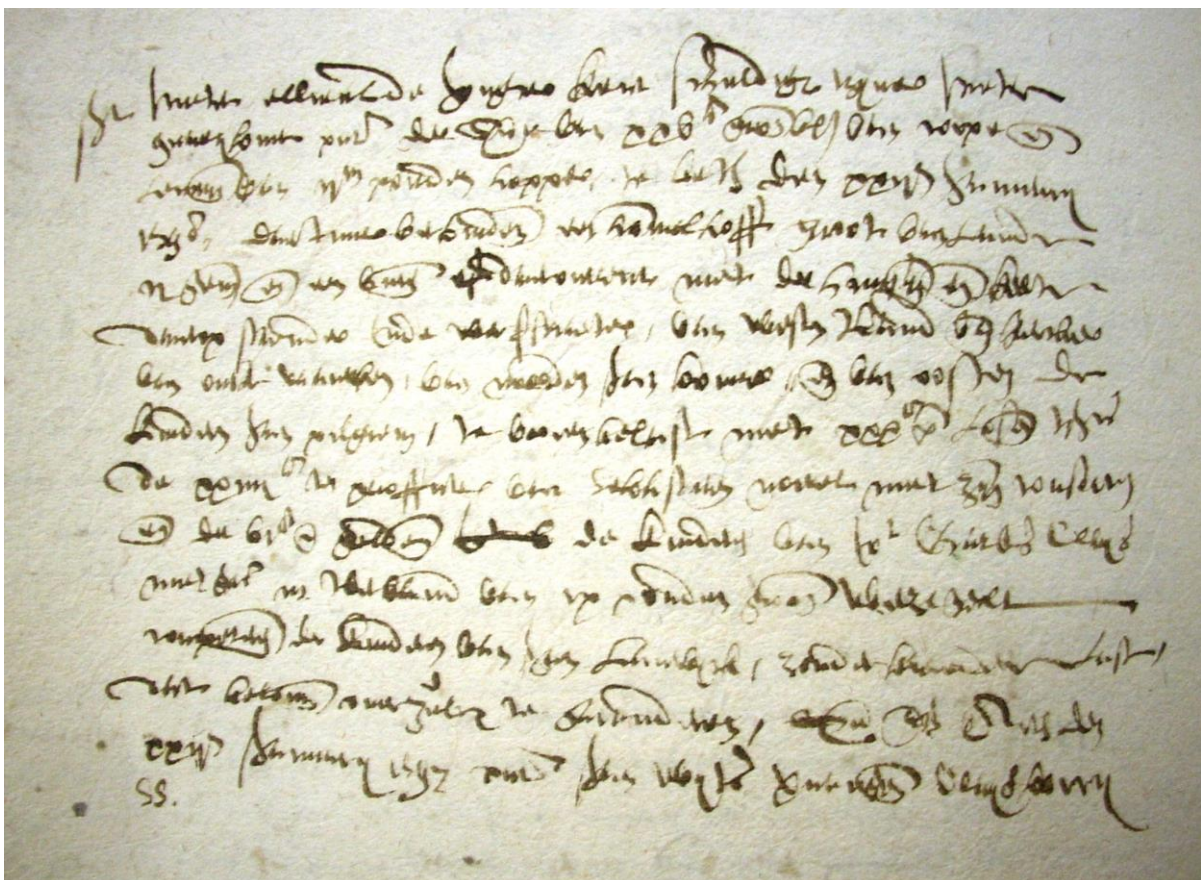
22 januari 1597 – Koop hop – SAP 245 – Register der vonnissen

Jacques Proventier es ghecondempneert te betaelen den zelven **Eloy Moreel** een duust ponden hoppe ten pryze van xij pond parisis thondert – vutbringhende x pond xiiij schele viij deniers grooten xl schele Vlaensch ende den verweerder verschooten een ghelaeghe - den ij deelen payment – executie op cedulle cassatie ende kosten.

Jacques Le Cocq es ghecondempneert te betaelen **Hercules** liij schele vj deniers van theeringhe van soldaten – ghegroot op billet ghecasseert ende kosten.

22 januari 1597 – Hop gekocht – Renten SAP 395

Pieter Ellicul de jongere

kent schuldigh tzyne **Pieter Quaeghebuer**, present ,
 de somme van xxv pond grooten vlaemsch van coope ende leveringhe van ijc ponden hoppe
 te betaelen den xxijste january 1598
 daerinne verbindende **een hommelhoff** -
 groot van lande ij ghemeten ende een vierendeel of daerontrent met de ... ende keete daerop
 staende inde **Werfstraete** -
 van westen tland vande kercke van Onser Vrouwen - van noorden Jan Boury ende van oosten
 de kinderen Jan Pilgrem -
 te vooren belast met xxx ponden parisis losrente tsjaers den xxiiijste te proffyte van
 Sebastiaen Noiret met zijn consorten
 ende de vj pond parisis geldende de kinderen van joncker Charles Claeys
 metgaders int tverband van ix ponden groten weezegelt competerende de kinderen van Jan
 Lauwyck -
 Zonder verdere last dat bekennde over zulx te garanderen - over recht -
 Actum den xxijste january 1597
 Present Jan Wyts vervanghende Clays Borry, schepenen

24 januari 1597 – De slag bij Turnhout -

De slag bij Turnhout vond plaats tussen het Staats leger onder leiding van Prins Maurits van Oranje en een koninklijk Spaans leger onder graaf van Varax.
 In de winter van 1596 op 1597 had het koninklijke leger hier zijn winterkwartier opgeslagen.
 In het voorgaande jaar was Spanje voor de derde maal bankroet gegaan waardoor de aanvoer

van geld naar de troepen stakte. Dit zorgde voor problemen voor de landvoogd Albrecht van Oostenrijk.

Hij had in 1596 nog Hulst veroverd. Daarbij waren echter onder de Spaanse troepen grote verliezen geleden en het leger was uitgeput.

In het zelfde jaar was de cavalerie van Albrecht in Artiesië verslagen door de Fransen, waardoor de Spaansgezinde steden aldaar werden geplunderd en platgebrand.

Dit koningsgezinde leger bij Turnhout, bestaande uit Italianen, Duitsers en Walen, had de opdracht om de Zuidelijke Nederlanden te beschermen tegen de Staatse cavalerie, die regelmatig probeerde geld van de Vlaamse en Brabantse steden te ontvangen.

Maurits verzamelde een leger van 5000 voetknechten en 800 ruiters en trok in het geheim naar Turnhout.

De graaf van Varax besloot door de komst van het Staatse leger zich in de ochtend van 24 januari terug te trekken naar Herentals. Maurits zón zijn cavalerie samen met 200 musketiers achter het Spaanse leger aan dat naar de Thielse Heyde trok.

Maurits besloot direct tot de aanval over te gaan. De verwarring bij de Spaanse troepen leidde ertoe dat zij te vroeg hun wapens afschoten. De Staatse cavalerie gebruikte vuurroeren, een wapen dat daarvoor nog niet door de cavalerie werd gebruikt. Hierdoor werden de piekeniers van het Spaanse leger doordgeschoten voordat zij hun 6-meter lange pieken konden vellen of schijn in de grond steken, tegen de aanstormende paarden.

De veldslag duurde maar een half uur en veranderde in een bloedbad.

8 februari 1597 - Een boerderij voor de predikheren van Ieper - SAP 395 - Renten
--

Christiaen Nol cedeert in handen vande predicheeren binnen der stede van Ypere - present broeder **Jacob Heyndryck** - procurator vande ocnvent vande zelve predicheeren -

de cessie ten proffycyte vande zelve convent accepterende -

zulck recht - cause ende actie van naerhede als hy beclaeght heeft alnaer voor de wet -

om twee ghemeten hofstede daer wylen **Gheleyn vande Schaeve** in zynen levne gewoont heeft inden Schoudemonthouck -

Item an een ghemet zaeylants inden zelve houck - van zuuden de Casselstraete - van westen d'aeldynghen van Chrsitien de Vey - de noordtyd op de Casselwech - ende toosthende an derfve van wylen Jo. Charles Clays -

Welcke landen wylen Pieter Everaerd ghetransporeert hadde inde handen vande voornoemde predicheeren vut zonderlynghe causen -

de voornoemde Christiaen Nol comparant belovende dat hy nu - nochte naermaels eenich recht ofte actie zal pretenderen aen de zelve landen -

nemaer dat hy de voorseede predicheeren ende haere naercommers de zelve landen zal laeten ghebuuycken in proprieteyt ende erfvenesse als haerlieden eyghen goet -

hem dies houdende vernought ende vande voornoemde predicheeren te vullen ghedaen -

Actum den vden february 1597 -

present Clays Borry vervanghende Jan Wyts schepen

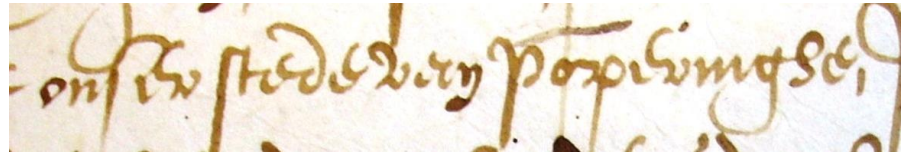
13 februari 1597 – Het octrooi en de penen – SAP A50
--

Philippe by der gratie godts coninck van Castillien, van Aragon, van Leon, van beyden Sicilien, etc... van Vlaenderen....

Den eersten onsen deurwaerder ofte sergeant van waepenen hierop versocht, saluyt

Wy hebben ontfanghen d'oitmoedighe supplicatie van onse lieve ende beminde die bailiu, burghmeesters, schepenen ende gemeente onser stede van Poperinghe

Inhoudende hoe dat zij op den xvij marty xvc zessentnegentich (15 maart 1596) van ons vercreghen hebben opene briefven van octroye ende edicte, dat men voir den tyt van thien jaeren continuele, **egheen cabaret ofte taveernen** en zoude moghen houden, **noch wijn oft bier vercoopen binnen een halfver myle in't ronde der voirschreven stede**, noch elders dan binnen den bedwange ende jurisdictie van diere ende dat alle deghene die jegenwoirdelyck herberghen, taveernen oft cabaretten waeren houdende, bier oft wijn vercoopende

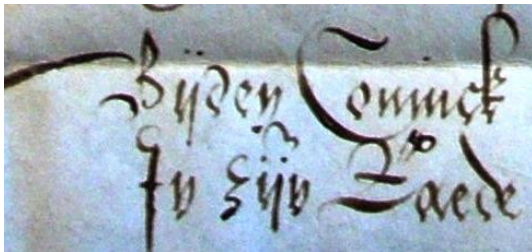
binnen der halfver myle in't ronde, vuyt den bedwange ende jurisdictie der selve stede, hemlieden daeraff verdraeghen oft deporteren zouden ende binnen eender maent tyts naer de publicatie van de voirschreven octroye van daer zouden vertrecken daert hemlieden ghoetduncken zoude, op de pene van vyfentwintich ponden parisis tonsen proffytte te verbeuren by elken van deghene die daeraff in gebreke zoude wesen ende bovendien arbitrael gestraft te worden, alles naerder inhoudende van de voirschreven lnen (*acte*) van edict ende octroye, ende zoo naerdien de publicatie van de zelve briefven van octroye gedaen es by den pensionaris int bretesque der voirschreven stede van de voirschreven supplianten, den xxi juli xvc zessenegentich (21 juli 1596) ende daernaer gelast is geweest d'officieren van de plaetsen daer de voirschreven taveernen ende cabaretten onderhouden zyn, gelycker publicatie te doen elck onder zyn district ende 't voirschreven verbodt te doene zoo voirschreven es, ende hebben de taverniers of cabarettiers tselve nyet geobieert, zulcx dat zy gevallen zyn in de voirschreven boete tonsen proffytte, ende daerenboven arbitraele correctie, onderhoudende continuele henlieden onoirboire taveernen ende cabaretten, in mesachtinghe van onse bevelen ende statuten, ende ten grieve van de bovennoemde supplianten, daer de conniventie (zoo men verstaet) van de voirschreven officieren van de plaetsen daer die voirschreven cabaeretten gestaen zyn, hebbende daeromme de zelve supplianten ons zeer oitmodelyck gebeden om onse behoirlycke provisie daer toe dienende

SOO EEST dat wy de zaecken voirschreven overghemerct
ontbieden ende bevelen daer toe committerende op dat noot zijn,
by desen, dat indyen nu blycke van onse voirschreven briefven van octroye,
zoo veele dat er genocuh ende mitsgaders van de publicatie van dyer,
hy in sulcken gevalle deselve stelt ende zet, doet stellen ende zetten,
ter stondt ende zonder vertreck tot geheele ende volcommen executie allomme direct behoirt
ende ghy des van wegghen den voirschreven supplianten versocht zylt wesen,
al naevolghende heure forme ende inhouden,
ende op de penen ende boeten daerinne begrepen,
deselve penen executerende op alle de ghene die ghy bevinden zult hen teghen onse
voirschreven verbodt ende edict te willen stellen oft opponeren,
of alreede hen daer teghens gestelt, geopponeert ende onwiligh gemaect hebben,
reelyck ende by feyte, zonder eenighen chimulatie oft conniventie,
zoo men in gelycke zaecken van onsen wegghen gewoonlyck es te doene,
nyettegenstaende eenich oppositie oft appellatie gedaen ofte doene ter contrarien,
ende zonder prejuditie van dyeren ende daer benefens oick executerende een redelycken
salaris op de voirschreven defaillanten voir d'exploict van dese jegenwoirdige

want ons alzoo gelieft

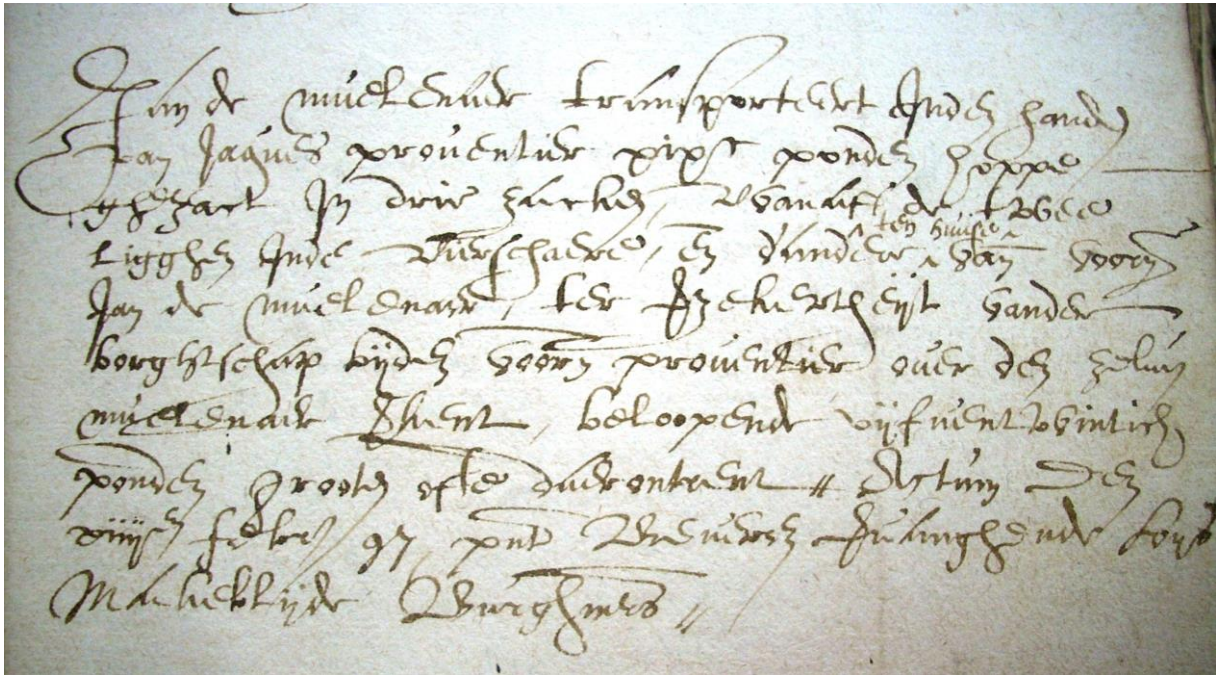
als te doene mits diessen aencleeft,
gheven wy u volcommen macht, autoriteyt ende zonderlinge bevel,
ontbieden voirts allen anderen justicien ende officieren,
wye zy zijn, dat zy vort doende ernstelick verstaen ende obedieren,
ende in tgene voirseyt is doen alle hulpe, assistentie indyen noot zy ende des by versocht
zullen worden

ghegeven in onse stadt van Brussele den
derthienden dach february int jaer ons heeren
duysent vyffhondert zevenentnegentich van ons
rycken, te weten van Napels ende Jhuerusalem 't
xliij, van Castilien, Aragon, Scicillien ende
andere 't xlij ende van Portugal t'xviij

by den coninck en zijn rade – Debert

14 februari 1597- Drie zakken hoppe – SAP 395 – Renten
--

Jan de Muelenaer

transporteert inden handen van **Jacques Proventier**

xixc ponden hoppe ghezact in drie zacken wanaf de twee ligghen inde vierschaere ende dandere ten huuse vande vercooper **Jan de Muelenaere**,

ter verzeckertheyt vande borghtschap byden voornoemde Proventier over den zelven Muelenaer verkent beloopende vijfventwintich pnden grooten ofte daerontrent

Actum den xiiijde february 97 –

Present Diedeman vervanghende Loys Makeblyde, burghmeesters

14 februari 1597- Erf in de Gasthuisstraat – Renten SAP 395

Pieter Spetebroot als stiefvader van **Andries Rabault** verbindt inden handen van **Jan Fobert**, als vooght vande zelven Andries

Één zijn huus staende inde gasthuusstraet, op d'erfve vande gasthuuse ende van Jan Denys, daer de voornoemde Spetebroot nu ten tyden woonende es ende dat totter verzeckerthede ende cautie vande somme van driendertich ponden grooten vlaemsch weezeghelt – den voornoemde Andries competerende ende onder zijnen voornoemde stiefvader clevende

Actum den xxjste ffebruary 1597

Present Willem van Beveren, burghmeester ende Willem deVos, voorschepene

Pieter Spetebroot verbint in handen van Jan Fobert ende tverbant accepterende tvoorschreven huus in de Gasthuusstraet ter bewaerenesse – cautie ende verzeckerthede van de somme van twintich ponden grooten vlaemsch van gheleende ghelde

Omme recht

Actum eodem prentibus ijsem

18 maart 1597 – Landspacht – Renten SAP 395

Adriaen vander Haeghe kent wettelick schuldich te zijne **Franchois Diedeman**, present ende accepterende,

de somme van twintich ponden thien schellynghen grooten vlaemsch van lantspacht

Jan de Meulenaere als vooght van **Genevyve** de doghtere van **Joos Denys ende Jan Denys** haerlieden broeder, verclaeren te houden goet ende van weerden den pacht van zes ghemeten lants ofte daerontrent by henlieden jeghens **Jaques vande Wynckele**

voor de somme van zes ponden grooten tsjaers naer tvutwysen vande pachtbrief – henlieden comparanten onderteeckent – daeranne pacht pretendeert van ghelicke **Pieter de Clerck** ende waeromme dat questie ende proces roert ter opperien voor burchmeestes ende schepenen deser stede

Actum den xvijjden in maerte 1597

Ter presentie ende kennesse van Guilles Devos ende Jaques Baert, schepenen

18 maart 1597 - SAP 395 - Renten

Pieter Moenaert heeft ghecocht jeghens **Maillaerd de Puudt ende Chriztyne** zyne wettelicke gheselnede -

een erfvelicke losrente van zes ponden parisis tsjaers - de penninck xvj - voor de somme van acht ponden grooten vlaemsscher munte -

wanaffeerste jaer vallen ende schryven zal den xvij in maerte xvc achtenneghentich - ende alzoo voorts van jaere te jaere totter lossynghe vande zelve rente -

diemen zal moghen doen te twee egale paymenten telckent metter gheld tallen tyden als de voornoemde vercoopers ofte haerlieden naercommers believen zal -

daerinne verbindende een ghemet ende xl roeden zaylants ligghende inden Oosthouck - doostzyde tlant van Loys Makeblyde - de zuudzyde tlant van wylen Clays de Busschere ende de noordzyde tlant van Maillaerd de Nuwelaere -

Item een ghemet ofte daerontrent hofstede inden zelve houck - de noordzyde de hofstede daer den vader overleet - de zuudzyde Loys Makeblyde

Item twee lynen xli roeden zaylants inden zelve houck - de noordzyde an tlant van Jan de Puudt - de zuudzyde Clays van Ameele - toosthende Jan Sluusman ende twesthende Loys Makeblyde -

zuuwer goed ende onbelast - dat belovende overzulcx te garranderen - ininghe naer coustume - Actum den xvijden marty 1597 -

Prezent Loys Makebyde ende Willem van Beveren - burchmeester - Mattheus Trystrand - Jan Bollaert ende Clays Borry - schepenen

2 april 1597 – De ontbloting - SAP 395 – Renten

Pieter Lauwers

kent ontfanghen hebben van **Jan Wyts**, present ende de kennesse metten naervolghende verband accepterende

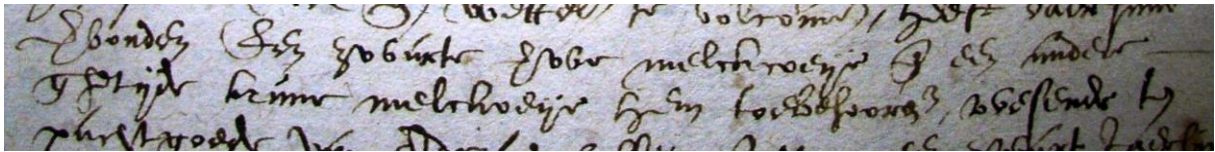
de somme van thien ponden thien schellynghen grooten vlaemsch

van coope van groene coorne bezaeyt op den gront van de weduwe van **Steven Beaugrant** ende de cnaepe van **Jan van Bethleem** inden Hipshouck, -

groot in lande drie ghemeten en half ofte daerontrent – ende indien datter meer ofte min bevonden waere ten tyde van de ontblootynghe, zoo moeten de voornoemde personen beede elckanderen volghen in baete of verlies vande grootte ende naer advenante vande voorseide coop

Onder de conditie dat den voornoemde vercooper gehouden wert suffisantelick **te braeken** tvoorschrevene ende dat den voornoemde cooper tzyne coste tzelve noch doen pecken ende hoven zonder tlast van de vercoopere

ende omme tzelve byden voornoemde vercoopers wel ende wettelick te volcommen – heeft daerinne verbonden

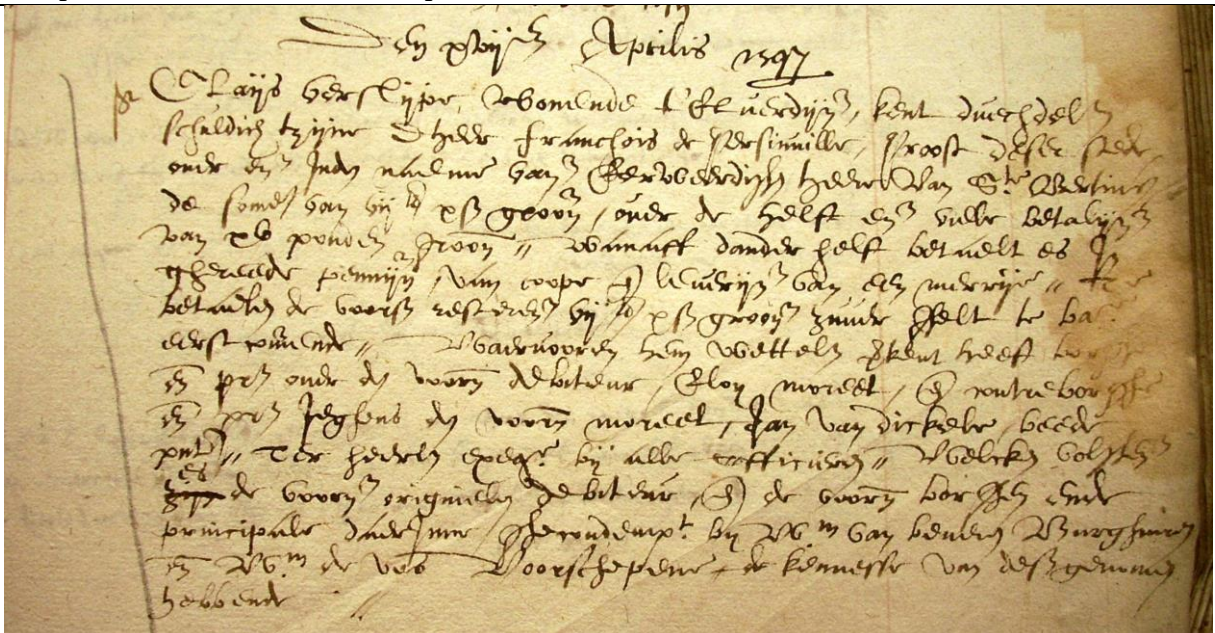
een zwarte verwe melckcoey ende een ander ghetyde brune melckcoey hem toebehoorende, wesende ten pachtgoede van hem toebehoorende, wesende ten pachtgoede van Adriaen Zolly, metgaders een zwart jaerlinc calff

Omme by ghebreke vande leveryinghe van de voorseide coorne ten ougste competent de zelve leveryinghe of tdeffault van dien daeranne te verhaelen ende voorts al naer tdisposityff vande letteren van contracte onderlynghe ghemaect ende onderteeckent

Actum den ijde aprilis 1597

Present Borry, vervanghende Everaert, schepen

17 april 1597 – Schulden aan de proost – SAP 246

Clays Verslype, wonende te **Elverdinghe**,

kent duechdelick schuldich te zyn d'heer **Franchois de Sterfinville**, proost deser stede over ende inden naeme van eerweerdigh heere van Sint Bertins

de somme van vij pond x schele grooten,

over de helft ende vulle betalynghe van xv ponden grooten,

dannaff dander helft betaelt es in ghereede penninghen,

van coope ende leveryinghe van een merye –

te betaelen de voorseyde resterende vij pond x schele grooten zuuver ghelt te baemesse eerstcommende –

waervooren hem wettelick verkent heeft te borghe ende principael over de voornoemde debiteur, **Eloy Moreel** ende contreborghe ende principael jeghens de voornoemde Moreel,

Jan van Dickele, beede present

Ter heeren executie bij alle officieren

Welcken volghende es de voornoemde originelen debiteur ende de voornoemde borghen ende principalen daerinne ghecondempneert by **Willem van Beveren**, burghmeester ende **Willem de Vos**, voorschepene, die kennesse van desen genomen hebbende.

20 april 1597 – Verhoging graanprijzen en het bier – Resoluteis B – SAP 468

Is gheconsidereet byden heere, burghmeesters en de schepenen
de dierste vande tarwe ende andere graene, daghelicx verhooghende
ende de liberteyt van de brauwers dies nietjeghenstaende continueren haerlieden groote bieren met employ ende consumpite van **taerwe**,
contrarie de placaten sconincs ons heeren ende de statuten deser stede, terprovisie van dien ghemact, ende ten diversche tyden alhier ghepubliceert,
hebben tsaementlick gheordonneert, gheresolveert ende verboden,
Ordonneren, resolveren ende verbieden, wel expresselick by desen,
vut authorisatie vande dispositiff vande voorseide placaeten dat voordan
ende naer de publicatie van desen,
egheene brauwers ofte brauweghen hemlieden en vervoorderen te brauwen bier van xviiiij pond parisis de tonne,
hooghere ofte minderen,
dan alleenelick van xij pond parisis de tonne ende daerondere, op de myse van L – 50 - ghuldenen van elcke brauste, het bier verbuert, ende verbodt van haerlieden ambacht van brauwen den tyt van eenen jaere,
onderhoudende bet voorts de voorgaende statuten, ghedecreteert op tverbodt van tverbrauwen van tarwe in haerlieden moulten op de penen ende amenden daertoe staende ordonnerende dofficieren van de biere ende broode, hemlieden hiernaer te reguleren in stellen van de prys vande bieren
ende dofficieren, sergeanten ende dienaeren van de heere ende andere dies machtich daertoe – zorchvuldigh toezicht te nemen, beslach ende verbodt te doene, naer vutwysen van desen, zonder eenighe oogheluyckinghe ofte verdrach
ende indien eenighe brauwers voor desen eenighe bieren ghebrauwen hebben vande voorseide hooghe pryse
thaerlieder brauwerie noch wesende,
ofte eenighe weerden ofte weerdinnen, thaerlieder huuse,
ghelicke bieren hebben als noch niet ghevent
dat zy tzelve te kennen gheven ande voorseide warrandeerders vande bieren
omme opgheteckent tzyne ende ghevent byde weerden, weerdinnen ende tappers ten pryse by doffieren vande warandatie ghestelt
zonder breeder licentie.
Actum ende ghepubliceert den xxste aprilis 1597

22 april 1597 – Huis in de Gasthuisstraat – Papestraat - SAP 395 - Renten

Pieter Everaert heeft gecocht jeghens **Pieter Ellieul de jonghe ende Jaquemyne** zyn wyff - een erfvelicke losrente van drie ponden grooten tsjaers - den penning xiiij - voor de somme van tweeënveertich ponden grooten vlaemsscher munte -
wanaff teerste jaer vallen ende verschynen zal den xxij aprilis 1598 - ende alzoo voorts totter lossynghe -die men zal moghen doen ten drien egale paymenten telckent met veerthien ponden grooten - tallen tyden alst de voornoemde vercoopers ofte haerlieden naercommers believe zal –

daerinne verbindende een huus, erfve ende catheilen daer zy vercoopers nu ten tyde woonachtich zyn inde **Gasthuusstraete** - deser stede –
 van westen opde voornoemde strate - van **oosten de presbiterie van Sint Bertins** - ende van zuuden derfve van wylen Anthonis Baelde -
 Item derfve daer wylen Frans Clobbin woonde - ligghende inde **Papestraete** - metten zuudhende ter zelve straete - van noorden tvoorschreven huus ende erfve zuuver goed ende onbelast -
 dat belovene overzulcx te garranderen - innynghen naer coustume -
 Actum den xxij aprilis 1597 -
 Present Loys Makeblyde - ende Willem van Beveren - burchmeesters - Willem de Vos - Jan Bollaert - ende Pieter Lybaey doude

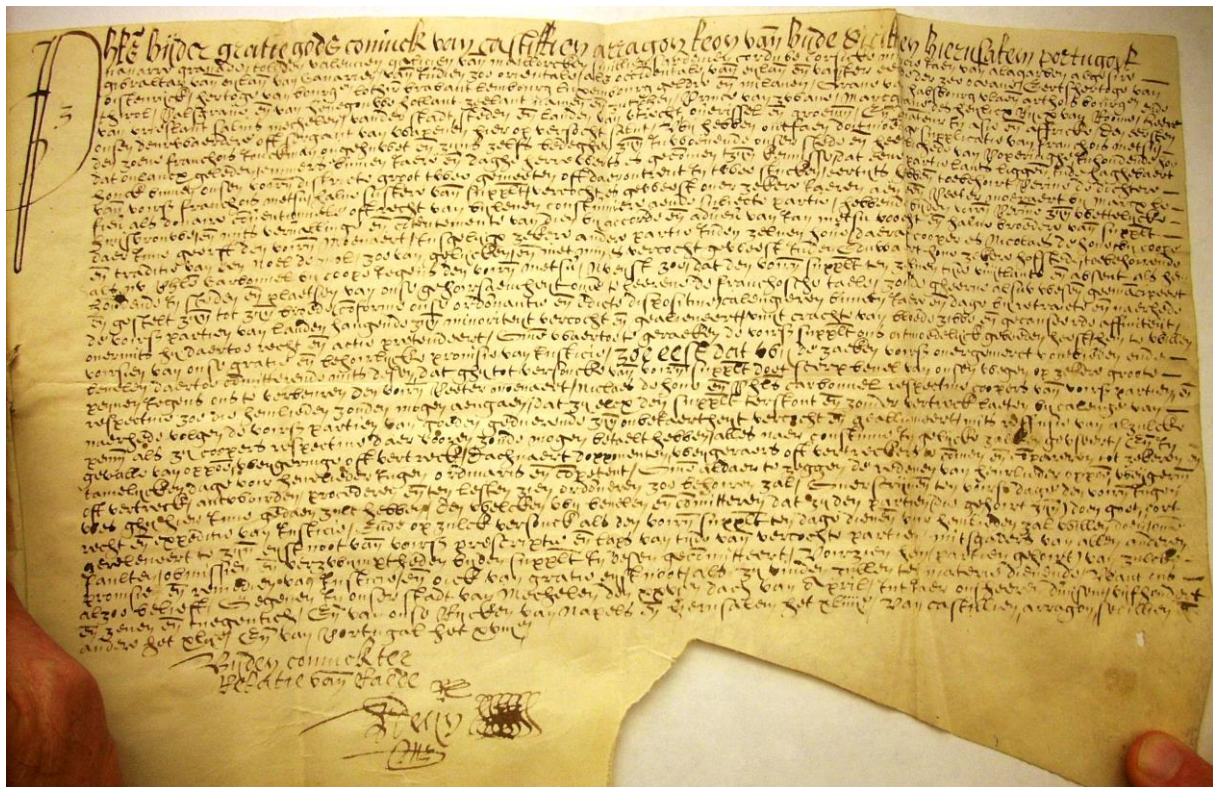
23 mei 1597 – Het bijleven van Janneken vande Goesteene - SAP 395 - Renten
--

Jacob Roelens comparerende in persone voor **Loys Makeblyde- burchmeester ende Guillaume de Vos** - voorschepene -
 heeft al wettelick verkennt **Chrsitiaen Fobert** in huwelyk hebbende **Janneken de dochter van wylen Loys vande Goesteene** -
 weduwe van Jan vander Doene –
 tgheheele byleven cmpeterende voornoemde Janneken haer leven lanck op twee ghemeten lants toebehoorende den comparant Jacob Roelens ende zyne kinderen -
 wesende de helft van vier ghemeten - op welcke vier ghemeten voornoemde Janneken voor desen gehadt heeft de helft in byleven wanaff dander twee ghemeten mids desen geheel ontslegghen zyn van tzelve byleven
 ende dat gheheel blyvende op deerste twee ghemeten ligghende naerst derfve vande hoir van Sit Joris Ghilde - strekende totter erfve vande kinderen van Laureyns de Groote -
 anderssins zuuver ende onbelast –
 dat belovende overzulcx te garanderen ende indempneren –
 omme byden voornoemde Christiaen Fobert ter cause als boven tvoorseide geheel byleven opde zelve twee ghemeten lants te heffen ende ontfanghen ofte tgoet te ghebruyccken gheduerende tleven van zyne voornoemde huusvrawue
 Actum den xxij may 1597 - by accoorde van beede partijen

25 april 1597 - De koop wordt teniet gedaan door de raadslieden van de koning - SAP 116/A – nr. 85
--

Philippe by der gratie Gods, conynck van Castillien, Aragon, Leon, vande beyde Sicilien, Jherusalem, Portugal, ... grave van Vlaenderen – etc.
 Den eersten onsen deurwaerder oft sergeant van wapenen hier op versocht, salut
 Wij hebben ontfanen doitmoedighe supplicatie van **Franchois Metsu, de zoene Franchois**, jonckman, onghehuwet **ende zyns zelfs bedegher zynde**,
 inwoenende onser stede ende heerlichede van Poperynghe,
 inhoudende soo dat onlanck geleden, emmers binnen jaere ende daghe herrewaerts,
 es gecommen tzyne kennisse
 dat eene partie lants, liggende inde Haghebaerthouck binnen onsen voornoemde districte, groot twee gemeeten ofte daerontrent,
 in twee stucken, eertyt hebbende toebehoort **Perrine**, de dochter van de voornoemde Franchois Metsu, halve zuster vande suppliant,
 vercocht es gheweest over zeker jaere aen eenen **Pieter Moeraert** by **Marcx Lesieu**, als donare conventionele oft recht van byleven, costuniere aende subjecte partie,

hebbende by den voornoemde Perrine, zynen wettelycke huysvrouw wesende, mits vervallinge ende contentemente vandien,

by accorde ende advenant van **Jan Metsu**, voocht ende halve broeder vande suppliant, daerinne ge-erft, de voornoemde Moenaert inschelycx zeker andere partie inden zelven houck daeraf cooper es **Nicolas de Hond**, cooper ende traditio van een **Noel de Mol**, zoo van ghelycken ende niet min es vercocht gheweest inden Edewaerthouck zeker hofstede, toebehoirende als nu **Charles Carbonnel** by coope jegens den voornoemde Metsu **Nu eyst zoo**, dat den voornoemde suppliant, ten zelven tyde vuytlands ende absent als hem houdende in stede ende plaetsen van onse ghehoirsamheyt omme te leeren de franchosche taele, zoude geerne alsoo wesende ge-emancipeert ende gestelt zijnde tot zijne vroede conforme onse ordonnantie ende edicte disposistive calengeren binnen jaere ende daghe by retracte ende naerhede de voorseide partijen van landen, hangende zijne minoriteyt vercocht ende gealieneert **vut crachte van bloede, zibbe ende gecauseerde affiniteyt** overmits hy daertoe recht ende actie pretendeert – omme waertoe te geraeken de voorseide suppliant ons oitmoedelick gebeden heeft, hem te willen voorsien van onse gratie ende behoirlycke provisie van justitie **Zoe eyst** dat wij, de zaeken voorseit overghemerct ontbieden ende bevelen daertoe committerende mits desen, dat ghy tot verzoucke vande voorseide suppliant doet scerpelick bevel van onsen wegen, op zekere groote peynen jeghens ons te verbeuren, den voornoemde **Pieter Moenaert, Nicolas De Hond ende Charles Carbonnel**, respectieve coopers van de voorseide partijen, ende respective zoe die hem lieden zoude mogen aengaen, dat zy elcx den suppliant terstont ende zonder vertreck laeten by calaingie van naerhede, volgen de voorseide partijen van goeden geduerende zijne onbejaertheit vercocht ende gheallieneert – mits reffusie van alzulcke penninghen als zij coopers respectivelick daer vooren zoude mogen getaelt hebbben –

alles naer coustume in ghelycke zaeken gheweest ende in ghevalle van oppositie, weygeringhe ofte vertreck, dagvaert dopponenten, weygheraers ofte vertreckers, connen ende compareren tot zekere ende tamelycken dage voir henlieden juge ordinaire ende competent –

omme aldaer te zeggen de redenen van heurlieder oppositie, wegygerynghe ofte vertreck – antwoorden, procederen ende ten lesten zien ordonneren zoo't behoiren zal –

overschryvende ten voorseide dage den voornoemde juge

wes ghy hierinnen gedaen zult hebben – den welcken wij bevelen ende committieren

dat zy den paryyen – dit ghehoirt zijnde, doen goet, cort recht ende executie van justicie –

ende op zulck verzouck als den voornoemde suppliant ten dage dienende voir huerlieden zal willen doen omme gereleveert te zyne –

eyst noot vande voorseide prescriptie ende laps van tyde vande vercochte partijen, mitsgaeders van allen anderen faulte – obmissen ende verzwympteden by den suppliant in desen ghecommitteert – voirzien hem partijen ghehoirt – van zulcke provisie ende remedien van instrumenten, oock van gratie eyst noot –

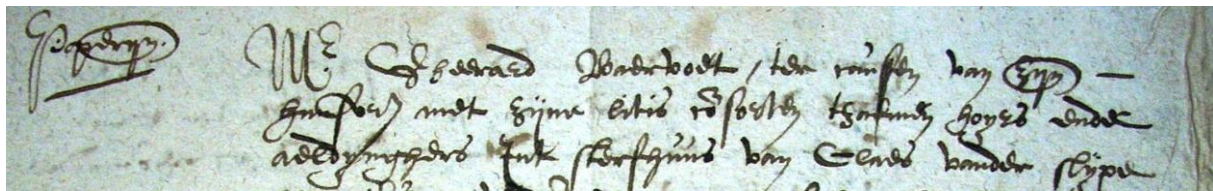
als zy vinden zullen ter materie dienende – want ons alzo belieft.

Gegeven in onser stadt van Mechelen den xxvste - 25ste - dach van april int jaer ons heeren duysent vijfhondert ende zeven en neghentich

End van onse rycken van Napels ende Jerusalem het xlvij^o - van Castilien, Aragon, Sciillien ende andere het xliij^o ende van Portugal het xviiiij^o.

Byden coninck ter relatie vande raede.

8 mei 1597 – Meester Geraerd Baervoet – SAP 116:B Processen

A snippet of a handwritten manuscript in Dutch. The text is written in a cursive script from the late 16th century. It begins with 'Meester Geraerd Baervoet' and mentions 'Jan Allaert'. The ink is dark on a light-colored parchment or paper.

Meester Gheeraerd Baervoet ter causen van zynen huusvrouwe met zijne litis consorten, tsaemen hoyrs ende aeldynghers inde sterfhuus van **Claes vande Slype**, als verwereder bevindende voor mijne heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe –

hem by daeghynghe gheconveniert van weghen **Jan Allaert**, pheeschere vande somme van iiij xx xij pond parsiis

Ghecauseert over de houdenesse ende alimentatie vande kinde vande zelve Claes,

Ende te dien procederende zonder prejudicie van zijn goetd recht ten principaele,

tendeert dese verwereder ten fyne pertinente ende van absolutie, quaede cause, quycke, obsterende den processe ende de litispindentie hanghen voor ulieden mijne heeren

onghedecideert ten ghedynghen van oppositie

Jeghens **Jan Metsu** als voocht vanden kinde van **Frans Metsu** aldaer den heescher es

inneghelaeten omme te dienen van contradictien jeghens den inventaris ende positiën byden voornoemde Metsu als verweerder inde zelve instantie overgheleyt,

spruutende de zelve zaecke aldaer omme byden heescher te recouvreren ende verhaelene ghelycke ende de zelve somme dies hier es questie –

by decrete ende subhastacie up zekere partye landts inden Haeghebaerthouc

die den zelve heescher mainteneert toe te behorene eenen **Jan Buen** –

metter intentie van vuten hoofde van eenen **Jacob vande Slype**

Tendeert ten fyne pertinente ende van betaelynghe vander somme van een hondert ponden parisis, ofte vuterlic ter abritraige vande kennesse van mannen danof kennesse hebbende, metghaders vande costen vande subject instantie naer style – alles ter discretie

Dit connende dat de verweerder ten onghelycke abuusivelick ende met quaeder causen upden xde aprilis 1597 ofte daerontrent onbegrepen van precisen daeghe, hebben ghedaen saysieren byden baillu ende officier van deser stede, den nombre van **vijf hondert velghen min xxiiij tich** ligghende byden schipvaert, toebehoorende **Anthoine de la Cousture**, byden heescher vuter naeme van de zelve Cousture bevrecht op **Cales** ten dienste van sijne majesteit ende tot employe vande admonitie militaire aldaer gheordonneert, den verweerder de zelve leverynghe - die moste gheschieden binnen der voorseide stede van Cales upden vijfte aprilis 1597 laetstleden – beledt heeft by dat hy de zelve velghen heeft ghedaen transporteren ene bewaeren ten huuse van **Claes vande Walle**, aldaer hy verweerder de zelve velghen ende sheescher traditie bewonghen heeft, ghehouden den tyt van drie weken ende bet, emmers tot onderstandt dat byder constitutie van zekere, wettelic ghedaen, hy heescher de zelve velghen heeft moeten redimeren ende lossen – metter intentie de zelve te leveren in allen ghevalle – es hy heescher van dien gerfrondueert ende es hem gherefusseert gheweest de leverynghe te ontfanghen Overzulcx datby refouuse van de acceptant vande zelve velghen die hy heescher ten pryse van twee ponden grooten van elc hondert ghehouden was te leveren Als nu de zelve velghen noch up het waetere ligghen gheabandonneert etc. Ten grooten grieve vande zelve heescher ende den voornoemde Cousture Mids welcken etc. Den vijiden meye 1597

16 mei 1597 – De Leenemolen – Renten SAP 395

Seigneur Gonzalo Gomez de Gardinas kent duechdelick schuldich tzyne sieur **Jehan de Maeva**; coopman wonende binnen de stede van Cales, present **Anthoine Winnebroot**, de kennesse metten naervolghende verband ten proffyte vande voornoemde Jehan accepterende, de somme van neghen duusent ghuldenen van gheleenden ende ghedebourseerden ghelde te al situeren de voorseide pennynghen binnen een jaer, naer den dach van hedent daer desen letteren daerinne verbindende zes behuuse hofsteden met de grond van erven, groene ende drooghe catheilen, wortelvast, naghelvast ende moortelvast daerop staende onder de jurisdictie deser stede, tzaemen groot ontrent hondert ende drienvyftich ghemeten lants ofte daerontrent – wanaff deerste hofplecke es groot achtentwintigh ghemeten ofte daerontrent in pachte ghehouden by **Jacob Olivier filus Gheleyns** ende eertyts ghebruuct by **Jooris Boonaert** Item de tweede groot xxxij ghemeten ofte daerontrent jeghenwoordelick in pachte gehouden by **Jan Vermeersch** Item de derde groot ontrent xxix ghemeten in pachte ghehouden by **Legaer Desmazieren** De vierde es groot elff ghemeten ofte daerontrent – verpacht an **Jacques Rousseau** De vijfde es groot ontrent xlvj ghemeten nu ten tyden by pachte ghebruuct by **Franchois van Beiselaere**

De voornoemde vijff partijen zuuwer ende onbelast – belovende overzulcx te garranderen ende indempneren

Ende de zeste es groot zeven ghemeten ofte daerontrent in pachte ghehouden by **Alaerdt du Casteau**

metter muelene daermede gaende gheseit **de Leenemuelene** -

ghelast dese laetse partie met drie ponden grooten tsajers - de peninck xvj - geldende **Willem Devos** –

Omme by gebreke van betaelinghe ten daeghe voorschreven de zelven gheheel ofte in deele daeranne te verhaelen aner costume deser stede

Actum den xvj de meye 1597

Ter presentie ende kenneſſe van Willem Devos ende Gheleyn vander Clyte, schepenen

20 mei 1597 - De oorlog in Picardië - Pauwel Heindericx

De Franschen quamen met groote troepen in de meyemaendt van 1597 in 't Artoysche rooven ende branden.

Die van Casselambacht daer door bevreest wordende, sonde al de macht waer over sy beschicken conden op **den Nieuwen Dijck**, om den vyandt den overtocht van dien te beleten.

Tot den selven eynde, versochten sy bystandt aen de wethouders van Veurnambacht.

Het magistraet wilde aen hun versoek voldoen, des te meer omdat sy reeds verscheyde keeren onderstandt geboden hadden,

ende 't stuerde op **den 20ste meye, jonker Pieter Vanden Waterleet**, voorschepen, met vierhondert mannen voetvolck, ter beschickinge der leden van dien hove.

Den tocht der Veurnambachters was cort; sy ceerden wederom, omdat hun bericht wiert dat de Franschen uut 't Artoysche vertrocken waren.

De stadt van **Amiens**, in Picaerdien, vande Franschen sterckelick belegert zijnde, trock den aertshertogh derwaerts om die by te staen ende 't beleggh op te doen breecken.

Daer toe leydde dien bevelhebben, soo veel volck met hem, als 't doemelick was.

Onder ander troepen dede hy 't grootste deel van 't voetvolck ende alle de ruyters uut Nieupoort te velde trecken.

Men was in Veurnambacht over sulx niet seer gerust; te meer omdat men verstont dat het garnisoen van Oostende seer vermeerdert wiert.

Het magistraet van Veurnambacht hunlieder Casselrie jegens ongeval willende bevrijden, stuerden gesanten naer Berghen, om aen de wethouders van daer bystandt te versoeken.

De Bergenaers voldeden aen de vrage: sy sonden eenige ruyters om wachte langst de zee te helpen doen.

Aen de overheden der stadt ende zale van Ypre; wiertter oock gevraecht dat sy eenich volck op het Ypreleet souden senden om den overtocht daer van te beletten.

Het deed verders aen alle de gebeuren om hulpe bidden.

We moeten deze oorlogsverrichtingen in een internationaal kader zien. Op het einde van 1896 hadden er immers te Den Haag besprekingen geweest tussen de Fransen en de Hollanders en deze laatsten hadden de Fransen hulp en geld – een som van 450 000 gulden - beloofd in hun strijd tegen de Spanjaarden.

Met Engeland was er al langer een verbond gesloten om de Spanjaarden te bestrijden.

Dit drievoudig verbond werd dan nog eens uitgebreid naar de Noorse en Duitse vorsten.

Ondanks het verbond op papier, werd er in de praktijk weinig militair samengewerkt.

Op 24 januari 1597 wist Maurits de Spanjaarden in het open veld bij Turnhout een nederlaag toe te brengen.

Op 11 maart waren het Albrechts troepen die erin slaagden Amiens te verrassen. De Franse koning Hendrik IV moest daarop een grote actie op touw zetten, om de Spaanse troepen bij Amiens vast te houden.

Zodra deze het beleg van Amiens begonnen had, groepeerde Albrecht een leger en dirigeerde dit naar het zuiden om de stad te ontzetten.

Zijn leger was onder leiding van Hernando Teillo Porto Carero en bestond uit 7000 man infanterie en 700 man cavalerie. Hij stelde op zijn weg telkens kleine pelotons soldaten om al diegenen die ze tegenkwamen gevangen te nemen.

Hij liet 30 soldaten zich verkleden als boeren met hun wapens onder hun kleding, en liet ze gaan alsof ze naar de markt gingen.

Met drie wagens geraakten deze door een van de stadspoorten heen. Eenmaal binnen de stad ontstond er een gevecht en viel de rest van het leger aan.

Op een half uur tijd had men de stad in handen.

Toen Hendrik IV zijn Franse troepen voor de stad verzameld had ontstonden er gevechten zowel op de 18de juli als op de 4de september.

Ondanks een ontzettingspoging van de Spanjaarden, kon Hendrik IV op de 25ste september de stad Amiens terug veroveren.

Anwoorde omme ende van weghen **de weduwe van Pieter de Schottere**, ghedaeghe verweerdreeghe over eendere zyde jeghens ende in prejudicie vanden onghefundeerden ende abusiven heesch ghepretendeert by **Anthonis Faulcquenoir** heescher ter andere Voor mijne heeren burchmeesters ende schepenen der stede end districte van Poperynghe

1

Alvooren de verweereghe procederende ter goeder trouwe en wilt niet inficieren noch voorgheven of den heescher en mach hem hebben gheemployeert inde affiairen van sverweerdens overleden man met **siyne merriebeeste** op het jaer xvc vijf ende tneghentich inder voughen ende vormen als den heescher poseert ten poincte van zijne heesch.

2

Nemaer es hy heeschere ter causen van dien, wel ende dueghdelick van weghens desen verweereghe, voor den overlyden van haeren man ten vullen ghedaen ende meer dan ghenouch gherecompenseert, overzulcx dat ten regarde van den zelven dienst alhier meer en wert gherequireert breedere recherche

3

Ende so verre als raect dat den heescher abusivelick begeert ende compt hier querelieren de betaelinghe van twaelf ponden parisis over **het gaersen van zekere ossecalf** ten voorschreven jaere 1595 es onghefundeert ende otieulx

4

Daer tal tzelve es ghecompenseert metter leveringhe **an zekere quantiteyt van butere** die sheescher huysvrouw was ghehouden ende verobligiert te ghevene ende leveren aen de verweereghe so den heescher wel es kennelick ende notoire

5

Oversulcx dat van zes en dertich ponden buetere die de zelve sheeschers huysvrouw hadde moeten furnieren ten zelve saysoene - zy maer en heeft aen de verweereghe ghelevert drie ofte twee en twintich ponden, wesende noch van het tsurpluus verobligiert aen de zelve verweereghe van der juiste leveryinghe vande zelve buetere, de zelve verweereghe protesteert alhier van te blyvene in haer gheheel omme tot vulle leveryinghe van dien te bedwynghene den zelven heescher ofte emmers tot furnissementen van den prys van diere

6

Was boven dien den heescher inde verweereghe ghehouden vander somme van x pond parisis ter causen den heescher kennelick ende den zelven heescher niet meer daerup betaelt en heeft dan zes penninghen parisis ofte daerontrent, overzulcx dat den heescher allessins heeft onghehlyc van te commen heeschen daertoe hy gheenssins gherecht noch ghefundeert en es.

7

Want also compensatie **tamquam solutive suus quod desetur ommis tollitare obligatio** naer de dispositie van de gheschreven rechten, de verweereghe ontkenddt expresselick den heescher vande inhouden van zijne abusiven ende lichtveerdighe heesch tot haeren laste ghepretendeert ofte ooc anders gheen yet schuldich te zyne - laetende den zelven heescher ter causen van dien hem voorts reguleren, soo hy meendt te syne tot raede.

8

Mids welcken de verweereghe concludeert, tendeert ten fyne van nulliteyte ende van absolutie, quaede cause, quycten, heeschen kosten met costumiere inploracien Ghedient den xxijste may 1597

9 juni 1597 – Een losrente – Renten SAP 395

Guillaume Rouvroy , Jan de Schottere ende Cornelis Pusin als dischmeesers van Sinte Bertins deser stede, hebben gecocht jeghens **Jan van Renynghe** ende **Christyne zijne huusvrouw** ten proffyte van de ghemeen en aermen alhier een erfvelicke losrente van achthien ponden parisis tsjaers – den penninck xvjde – voor de somme van vierentwintich ponden grooten vlaemsche munte wanaff teerste jaer vallen ende verschijnen zal den xvde aprilis xvc achtentneghentich ende alzo voorts van jaere te jaere ten ghelycken daeghe totter lossinghe die de voornoemde Jan van Renynghe ende zyn wyff, haerlieden hoirs ende naercommers zullen moghen doen, t’allen tyden alst hemlieden believen zal, met zulcken ghelde als waarmede men sconincx domainen alsdan zal moghen betaelen, daerinne verbindende eerst deen helft van een behuuste hofstede daer **Andries de Zaeghere** woont inden **Wipperhouck**, groot neghen ghemeten ofte daerontrent, van zuuden de hofstede van Jan de Bergh ende tlant van de zelven Bergh, tnoordhende de **beke**, de westzyde tlant van Jan Huughe ende tlant van Jan de berch, doostzyde talnt van deselve pachtoedt Item deen helft van zeven vierendelen zaeylants inden zelven houck, ghemeene met Caerle van Renynghe, als vooren zittende op tlant van desen pachte, tnoordhende inde voornoemde beke, de westzyde de voornoemde hofstede ende doostzyde Pieter Thooris causa uxoris Item de helft van vyff vierendeelen xx roeden zaeylants inden zelven houck, ghemeene als vooren, streckende metten westhende op de voornoemde hofstede , toosthende Loys Makeblyde – van noorden tvoornoemde lant – van zuuden dit naervolghende landt van desen pachte Item de helft van twee ghemeten een lyne ende xvj roeden Item de helft van twee ghemeten een lyne ende xvj roeden zaeylants, streckende metten westhende op de voornoemde hofstede – toosthende tlant van Loys Makeblyde, de noortzyde

tvoornoemde lant – de zuutdzyde de

Boeschipstraete – gheemen alsvooren

Item deen helft van zeven vierendelen zaeylants inde voornoemde houck, streckende metten zuudhende op tlant van Loys Makeblyde tnoordhende inde beke, van oosten Jan de Bergh als voornoemde

Inninghe naer costume

Actum den ixde juny 1597 ter presentie van Willem van Beveren, burghmeester, Willem de Vos, gheleyn vande Clyte, Franchois de Schotter ende Bouldwyn Oudergheerste, schepenen

Guillaumus Rouvroy

heeft ghecocht by wettelicke verhooghynghe teghens **Heynderyck Malassys** als maedelaere inne ‘tsterfhuus van **Gheleyn de Buckere ende Peroencken Porreyes** zijn huusvrauwe

gheacutoriseert daer toe van zijne majesteyt by letteren van inventaris in date vanden vste january xvc zesentenghentich ghezeghelt met de zeghele van zijne majesteit in roode wasse op dobblen sterte vuythanghende opden ploy gheteekent byden cot par relatie vande raet – J. Vander Scherten

Huuserfve ende cateylen, metgaeders **tambacht vander huutvetterye** achter tzelve huus staende ende alle zijne toebehooren metgaeders oock het cleene huusken daer neffens staende ende de poorte met noch de garderobe ende lys ende tressoor inde oostcamere

Item noch **eene verhemelte coutse** ende een lys inde voorcaemere met noch een koutsken opt vaultken ende noch zelve schapraiken zijnde ten huuse van **Kaerle van Reninghe** ende voorts alle de goedinghen, cateylen staende opt zelve hofstede streckende de voornoemde hofstede **vande Leverstraete** achterwaert tot inde schipvaert – van oosten daelynghen vande weduwe van Christiaen Zannekin van westen dhoirs ende aeldynghen van Pieter Nicolas

ghelast met drye schelinghen, drye pennynghen parisis tsjaers de heere inne **thofmanschap van Amiens**

Item met xviiij ponden parisis tsjaers losrente – de penning xvjde - ten prouffyte vande ghilde van H. Sacramente St. Bertens binnen deser stede

Emmers te goede bevynde

Item noch met vierentwintich ponden parisis ghelycke losrenthe ten prouffyte vande hoirs ende aeldynghen van Jacob Beke

Voorts zuuver met belofte van garante van breeder laste inghevalle, naermaels breeder last daerup bevonden wierde ende dat omme de somme van een hondert en zessententich ponden grooten vlaems tvoorschreven alle voorgaende lasten zo principael als verlopen payment opde principael somme van dezen coop

Xxiiij ponden psrisis den ghemeenen aermen

Xij pond parisis voor St. Bertins kercke

Ghelycke xij pond parisis voor de kercke van St Jans binnen deser voornoemde stede

Xlviiij pond parisis tere lyfcoope vj pond parisis de roupper

Vier ponden parisis den schryvere

Te betaelen de voornoemde principaele somme van dezen coop in handen van Jan van

Reninghe ofte de ghonne zijns actie hebbende,

deene helft te baefmesse int teghenwoordichjaer xvc zevenentneghentich ende de reste over de vulle betaelinghe ten kersmesse daer naer int zelve jaer

Ende dit alles ten laste vande blyvere

Ghehalmpt voorts over erfve opden ix juny xvc zeventneghentich

Jan Mazeel

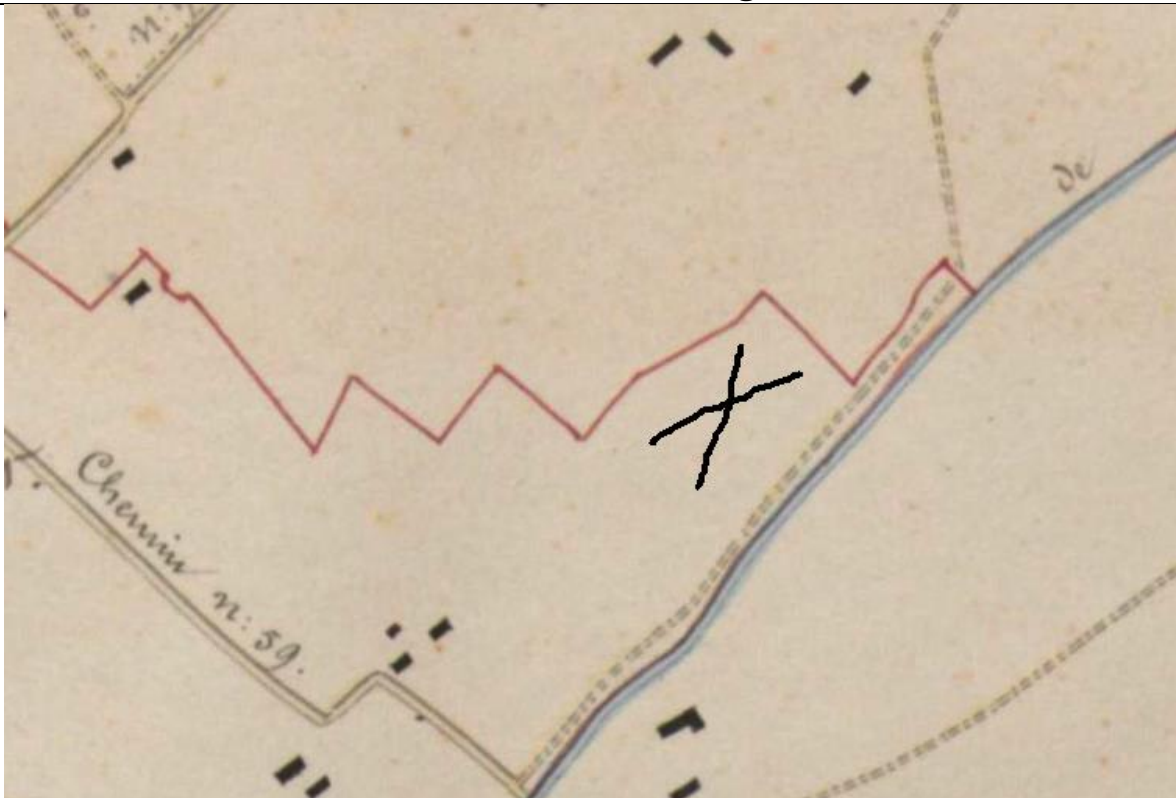
heeft ghenomen in loyaelen pachte jeghens meester **Rogier de Schottere**,

een partie van vier ghemeten lants groot xxxv roeden ofte daerontrent

ligghende onder de heerlicheide van de Westzwylande inde prochie van Waetoe byde **Neder Wulfhille** –

laetstmael in pachte ghehoduen by **Mahieu Elleboul**t naer zulcke listecanten ende aboutten als naer de inhouden vande letteren van constitutie van een losrente van xij pond parisis tsjaers den voornoemde Rogier als reneier competerende, voor de somme van zeshien ponden parisis tsjaers de voorseide gheheele partie, wanaff teerste jaer vallen ende verschynen zal te naerstcommende Baemesse 1597 ende alzoo voorts den tyt van zeven jaeren achtereen volghende – bekent al wettelick byde voornoemde pachtere ende verpachtere voor Loys Makeblyde, burghmeester ende Gillis Devos, voorschepene den xvijde in wedemaent op tvoorschreven vjaer 1597

17 juni 1597 – **Een leen in de Peselhoek – de Langhe Veure** - SAP 395 - Renten

We kunnen de Lange Veure in de Peselhoek niet juist bepalen. We weten via de onderstaande omschrijving alleen maar dat ze tegenover de Stedeeuver lag, met daar tussenin nog een land van drie gemeten groot. Aangezien er ook sprake is van een stuk land aan de andere kant van de 'Chemin nr. 59 – tegenaan de Leugenbeek – is de kans wel groot dat de Lange Veure tegen deze dreef aanlag.

Jooris de Buckere verbindt al wettelick inde handen van **Jan Folcque** present end tverbant accepterende -
 een leen - grootvan lande elff ghemten preter xv roeden - ligghende inden Peselhouck onder de prochie van Sint Jans deser stede - in diversche partien -
 Eerst vyf ghemeten en halff ende xv roeden lants in vier sticken - danaff tvuterste ghenaempt is **de Langhe Veure** -
 streckende metten noordhende tot de landen van Lauwers Sheerjanssone - doostzyde de kinderen ende aldynghen van Pieter Waels - de westzyde jeghens de stede van Augustyn de Baerdemaecker -

Item zuuden daeraen drie ghemeten xv roeden lants - streckende metten westhende tot de stede van de voornoemde Augustyn - **doostzyde den houvere vande stede van Poperynghe**
Item vijff vierendeel xvij roeden onder merch ende upperlant - streckende metten oosthende ende westzyde jeghens de stede van Christien Staessen - cum suis - ende doostzyde de dreve van de voorseide Augustyn -

Item een ghemet ende xij roeden elst streckende metten zuudhende ende westzyde totten

landen van Mahieu Waels - ende d'oostzyde jeghens tlant van jonker Charles Claeys -

Item tvierde van een behuuse hofstede inden **Eeckhouck** daer Christien Bertele nu woont - groor van lande twaelff ghemeten ofte daerontrent -

eerst neghen ghemeten preter xxxvj roeden ter hofstede met de bilcken bezuuden ende bewesten daervan -

streckende metten oosthende opde Waetoustraete - 't westhende tCoestratken - de zuudtzyde Pieter ende Adriaen Makeblyde - de noortzyde **de weduwe van Steven de Backere** ende tlant van de kynderen van Bertholomeus de Baerdemaekere

Item een ghemet preter twee roeden lants inden zelven houck metten oosthende op de Watoestraete - twesthende d'aeldynghen van jonker Gheleyn Bultheel - heere vande Clyte - de zuudtzyde de weduwe van Steven de Backere - de noordzyde jeghens de stede van Gregorius Cloribus -

Item betnoort inde zelven houck onderhalff ghemet xvij roeden - streckende metten westhende op de Watou straete - toosthende de beke - de zuudtzyde Caerle de Roode - de noortzyde tot halff den Lynaeden Dyck -

Item een ghemet xxxvj roeden lants inden Peselhouck - streckende zuut ende noordt - tnoordhende de Lueghenbeke - de westzyde Willem de Snepere - doostzyde de kynderen van Joos Denys -
--

ende dit ter bewaerenesse ende verzeckerthede vande borghschap van twee hondert ponden grooten vlaemsch – weezepennninghen competerende Maeyken - tdoghterken vande voornoemde Jooris de Buckere -

by de doodt ende successie van haere moedere -

de voorschreven borghschap byden voornoemde Jan Folcque ten daeghe van hedent verkent voor oppervooght ende schepenen deser stede ende opgheteekent ten weezenboucke - omme executie

Actum den ix juny 1597 - present Willem van Beveren - burghmeester - Guillaume de Vos - Frans de Schottere ende Jaques Baert schepenen

21 juni 1597 – Een lening voor Benoit Ryckewaert - SAP 395 - Renten

Meester Tibault Baervoet heeft gecocht jeghens **Benoit Ryckewaert** -

een erfvelicke losrente van vyf ponden grooten tsjaers - den penninck xvj -

voor de somme van driemael twintich ponden grooten vlaemsscher munte -

wanaff tjste jaer vallen ende verschynen zal den xj in wedemaent 1598 –

ende alzo voorts van jaere te jaere totter lossynghe vande zelve rente -

diemen zal moghen doen teenen payemente - met zulcken ghelde als waermede men sconinckx domainen alsdan zal moghen betaelen -

daerinne verbindende derthien ghemeten ende xl roeden lants inden Haeghebaerthouck -

wanaff de thien ghemeten onder boomgaert - zaeylant – meersch ende hommelhoff ligghende

by dYperstraete baillie - metten noorhende opde zelve Yperstraete - metten zuudthende

Frans deZoomere - **d'oostzyde meester Andries de Backere** - ende de westzyde dhofstede van Frans Beke ende **tLappestraetken**

Item drie ghemeten ende xl roen lants inden zelven houck - westhende ter Synghen

ghenaempt den Camerlynck -

steckende metten zuudhende an tlant van meestr Andries de Backere - tnoordhende Frans Hancx - doostzyde Jan Cortil ende Pieter Thooris ende de wetzyde de hofstede van Jacob Beke –

de voorschreven twee partijen in pachte gehouden by Pieter Hallynck -

zuuwer goetd ende onbelast - dat belovende overzulcx te garranderen ende indempneren - inninghe naer coustume -

Actum den xxij in wedemaent 1597 -

Present Loys Makeblyde ende Willem van Beveren - Burghmeester - Willem de Vos -

Francois de Schottere - Jan Bollaere schepenen

22 juni 1597 – Meester Gheeraert Bervoet – SAP 395 – Renten

De voornoemde meester Gheeraert transporteert in handen van Gheleyn de Conynck over ende ten proffycyte vande **canonycken van Terwane** -

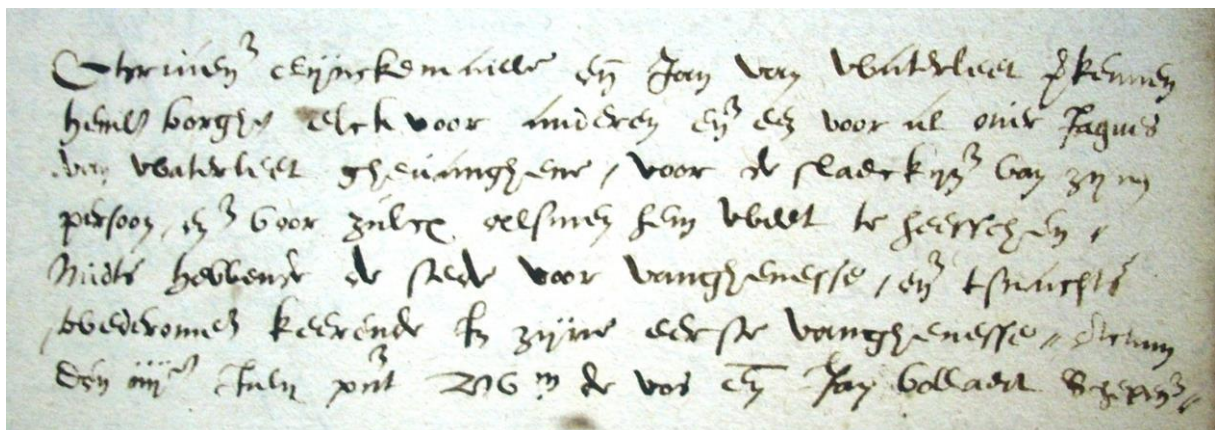
ghetransclateert binnden de stede van Ypere –

de cause ende actie vande voorschreven rente van vyf ponden grooten tsjaers ende capiteale penninghen en daghe vande losysynghe -

hem dies houdende vernoucht ende de voorseide canonnycken te vullen vuldaen -

Actum eodem - present Willem van Beveren burghmeester ende Guillaume de Vos, voorschepene

4 juli 1597 – Clinckemaille – Renten SAP 395

Christiaen³ clynkemaille ende Jan van Waterleet sijn
hemel borghe elck voor middey³ ende voor al onse Jacques
van Waterleet ghevanghene, voor de slaekynghe van zyn
persoon, is³ voor zynre oeffninghe sijn vliet te ghevege³ ende
mids hebbende de stede voor vanghenesse, ende tsnachts
werdercommen keerende in zynre eerste vanghenesse, sijn
den iiiijden july ont 206 m de vos ende Jan Bollaert schepenen

Christiaen Clynkemaille ende Jan van Waterleet

verkennen hemlieden borghe, elck voor anderen ende een voor al

over **Jaques van Waterleet**, ghevanghene

voor de slaekynghe van zynen persoon ende voor zulcx als men hem weet te heessen –
mids hebbende de stede voor vanghenesse ende tsnachts werdercommen keerende in zijne
eerste vanghenesse

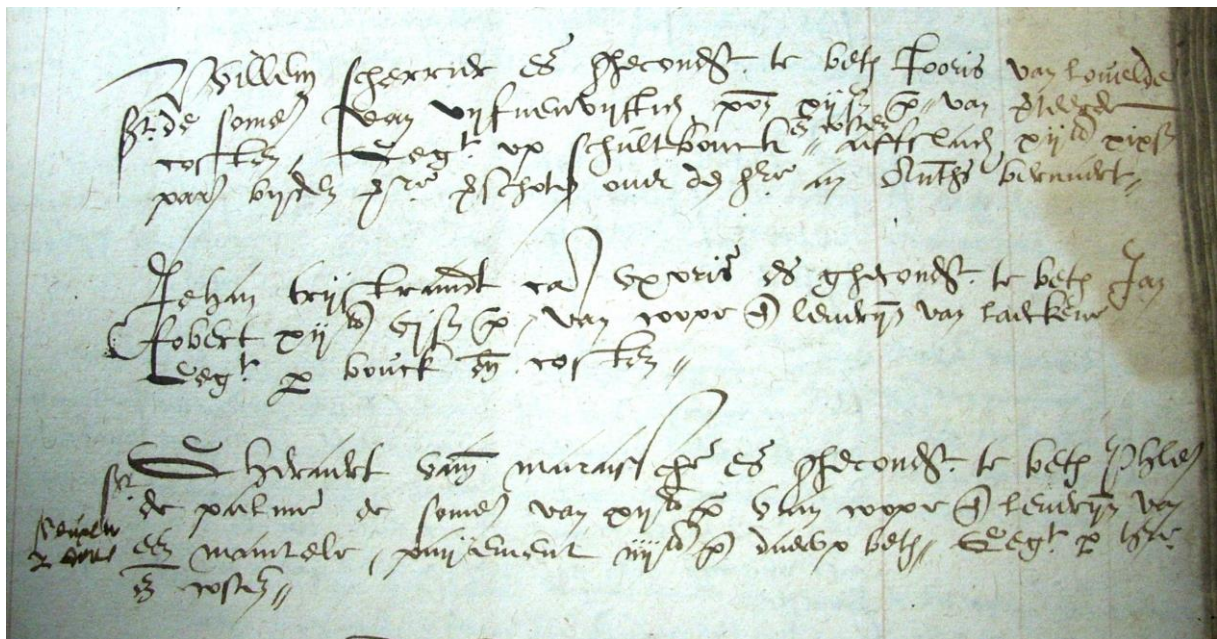
Actum den iiiijde july – present **Willem de Vos ende Jan Bollaert**, schepenen

16 juli 1597 – Vonnissen – SAP 245 – Vonnissen

Willem Scherrier is ghecondempneert te betalen **Jooris van Lovelde** de somme van 55
ponden xij schele parisis van verteerde costen ghegroot op schultbouck ende costen.

Johan Trystramdt causa uxoris es ghecondempneert te betalen Jan Fobert xij pond vj schele
parisis van coope ende leveringhe van lakene geregistreert par bouck ende costen.

Gheraert vande Marassche es ghecondempneert te betalen **Philippe de Palme** de somme van xij pond parisis van coope ende leveringhe van een mantele, payement iij pond parisis daerop betaelt – gegroot par heesche ende kosten.

17 juli 1597 – De Melkkamer – Halmen SAP 366

Jan de Schottere heift ghecocht teghens
meester Rogier de Schottere,

tyvfste deel van zeven vierendelen preter xxxv roeden elstlant ligghende inde Hipshouck bet oost vande hofstede daer **Kaerle Hazebaert** woont – streckende zuut ende noort – an thelst van yulen dheer Jan Diedeman – de westzyde de kynderen van wylen Robert van Bethleem ende toosthende opde Provenstraete ghemeene met de aeldynghen van wylen Jan Adaem

Item noch tyde van twee ghemeten elstlant ligghende inden Hamhouck ghenaept de **Melckaemere** met tnoorthende opt helft **van clooster vanden dune** – tzuudhende wylen Jacob Beke – doostzyde kercke van Ste. Bertens ende de westhende thelst van wylen Jacob van Loovelde, ghemeene als vooren

ende dat omme de somme van vier ponden grooten vlaemsch de voorschreven twee partijen metten cateyl daerop staende x schele parisis te godtspenninc – xl schele parisis voor den ghemeenen aermen

Al ten laste vande blyvere

Ghehalmpt voorts over erfve opden 17 july 1597

26 juli 1597 – Daneel vande Schote, chirurgyn - SAP 246

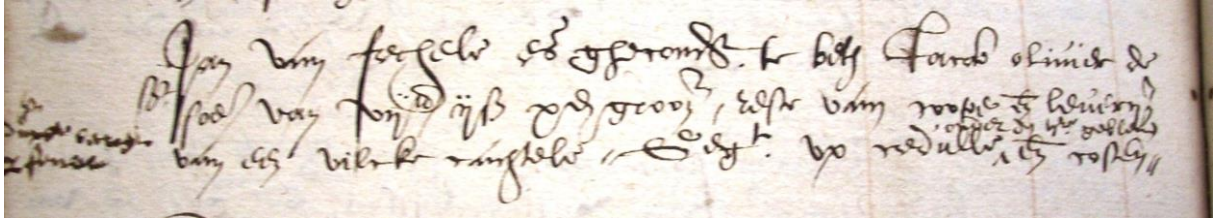
Saterdaeghs den xxvi ste july 1597

Jacques Olivier es gehcondempneert te betaelen meester **Daneel vande Schote**, chirrugyn der stede van xv pond parisis over de cure van een wonde an den verweerder ghedaen – gegroot ende kosten

Christiaen Marguey es ghecondempneert te betalen **Jan Cherguet** de somme van vij gulden over de reste ende vulle betaelynghe van coope ende leveringhe van **een bonte merrie** – ghegroot up cedulle cassere ende kosten

De zelve es ghecondemneert jehens de ghemeen aermen deser stede als niet betaelt thebbene zynen crediteur ten daghe vallende in xij pond parisis ende ghelycke xij pond jehens de aermen van Waetoe ende costen

26 juli 1597 – Een vilcke cachtele - SAP 246

Jan van Stegele es ghecondempneert te betalen **Jacob Olivier** de somme van vij pond ij schele xl grooten – reste van een coope ende leveringhe van **een vilcke cachtele** – ghegroot up cedulle onder den heescher ghebleven ende costen

Vilcken : merrievuelen

Cachtel – cahtelkyn : veulen

28 juli 1597 – het zuudveldeke en de Wulghepits in de Oosthoek - SAP 395 - Renten

Fransois de Schottere heeft gecocht jehens **Maillaert vande Schave ende Jaquemyne** zyn wyff -

een erfvelicke losrente van achteen ponden parisis tsjaers - den penninck zesthiene - voor de somme van vier en twintich ponden grooten vlaemscher munte -

wanaff teerste jaer vallen zal den xxviiij in hoymaent 1598 -

ende zo voorts van jaere te jaere totter lossinghe vande voorseide renten diemen zal moghen doen teenen payement in ghevarieerden gelde -

tallen tyde alst de voornoemde vercoopers gelieven zal -

daerinne verbindende eerst iiij roeden lants ligghende int middele van de hosfstede daer de voornoemde Maillaert nu ter tyden woonende es inden Oosthouck -

commende van noorden op de Brugghestraete - met den westsyde an de iiij linnen lants toebehoorende tkynt van Frans vande Berghe -

Item de westhelft van drie ghemeten en halff ende xl roen lants ghenaemt **het zuudveldeken** in de zelven houck -

ghemeene met de kynderen van Fransois vande Berghe commende ande voornoemde hofstede metten ootshende upde **Wulghepits** -

Item vier linnen onder hofstede ende zaylant inden zelven houck ligghende int pachtgoet van Michiel Longuespee - causa uworis - zuuwer goet ende onbelast -

dat belovende overzulcx te garranderen ende indempneren - inninghe naer coustume -

Actum den xxviiiij july 1597 - present Loys Makelbyde - ende Willem van Beveren - burchmeesters - Willem de Vos - Jan Bollaert ende Jaques Bert - schepenen

30 juli 1597 – Hop gekocht - SAP 245 – Vonnissen

Pieter Ellieul de jonghe es ghecondempneert te betalen **Anthoine Vinnebroodt ende Willem van Noeufville**, de helft van de coop ende leveringhe van xiiij c ende xlix ponden hoppe ten pryze van xxij pond parisis thondert – affslach ix pond ij schele ende vij deniers grooten daerop betaelt – de voorseide schuld over de helft ghevalen te kersmesse 1596 – ghegroot op cedulle onder de heescher ghebleven ende costen.

30 juli 1597 – Jan Roncquier heeft schulden – thiende van de Zwylande – SAP 395 – Renten

Jan Roncquier kendt schuldich te zyne **Jooris van Lovelde** -
de somme van zestien ponden grooten - van t'overlaeten van **thiende vande Zwylande** -
ende voorganede ghecondempneerde schult alhier verwonnen –
te betaelen deen helft t'alderheilichmesse eerstcomemnde ende dander helft te lichtmesse
daernaer volghende op tjaer 1598 –
daerinne verbindende een huus - erfve ende caheilen daer hy debiteur jeghenwoordelick
woont opde Nyeuwe Maerct deser stede -
metgaders alle zyn goet - present ende toecommende -
omme executie -
welcken volghende es den voornoemde debiteur daerinne gehcondempneert met expresse
conditie dat de zelve debiteur hem hier jeghens niet en zal moghen behelpen by middele van
inductie, respyt ofte andere dilatoir
Actum den xxx july 1597 - Present Jan Wyts vervanghende Jaques Baert – schepen

18 augustus 1597 – **Het Paelynckstraetken op de Overdam** – SAP 395 – Renten

Franchois Diedeman heift ghecocht jeghens **Jan de Muelenaere ende Tanneken Losser**
zyne huusvrauwe -
een erfvelicke losrente van iiij pond grooten tsjaers – den penninck xvj -
voor de somme van drientzestich ponden grooten vlaemsscher munte -
wanaff teerste jaer vallen ende verschynen zal den xij novembris xvc zenentneghentich
naerstcommende - ende alzoo voorts totter lossinghe - diemen zal moghen doen
teenen payementen tallen tyden als dese voornoemde vercoopers believen zal –
met zulcken ghelde als ten tyde van de zelve lossinghe ghepermitteert debet-
daerinne verbindende eerst een huus staende binnen deser stede van Poperynghe upden
Overdam -
op d'ervve van tkynt van Jan Stragier - van noorden ende oost d'aeldynghen ende hoirs van
Gheleyn Moenaert ende van zuuden **het Paelynckstraetken**
Item twee ghemeten ende onderhalff **vierendeel hommelhoff - met de kete** ende catheilen
daerup staende - **van oosten tMerriestraten - van westen Onse Vrouwen vivere** ende
tlant ande Ghilde van de Heilighen Sacramente - van zuuden den schipvaert ende van noorden
d'aeldynghen van Caerle de Schottere –
de zelve laetste partie voor desen belast met een rente van xij pond parisis tsjaers –
**gheldende de religieusen van Sint Franchois ordene ten convente deser stede by Sint
Jans kercke** –
ende in een ander rente van xij pond parisis tsjaers met verbant vande voorseide huuse -
gheldende Jan Jacobssone doude
Item een lyne landts hommelhof zynde abouterende van oosten Jaques van Renynghe - van
westen den disch van Sinte Bertins - van zuuden tMerriestraetje ende van noorden
d'aeldynghen van Jan van Bambeke -
zuumver goet ende onbelast - dat belovende overzulcx te garranderen -
inninghe naer costume
Actum den xvij augusti 1597 - Present Loys Makeblyde ende Willem van Beveren -
burchmeesters - Willem de Vos - Gheleyn vande Clyte ende Jan Bollaert schepenen

We onthouden vooral dat dit hommelhof gelegen is tussen 't Merriestraatken – 3 - en Onze Lieve Vrouwevijver – 2 - . We nemen dan ook aan dat het hier genoemde Paelinckstraatje – het huidige Benendictijnenstraatje is.

23 augusti 1597 – Twee melkkoeien - een blaerde en een schillede op thoof - SAP 395 - Renten

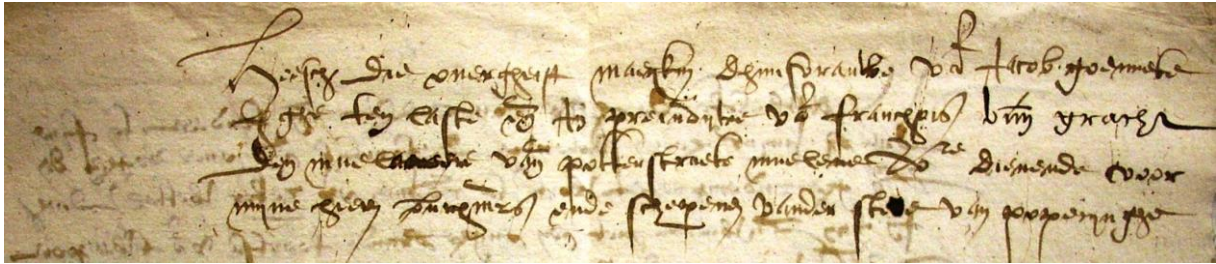
Abraham Bloemaert – 1597

Claude Herreman
kent vercocht
thebbene **Nicolas**
Vander Doene -
medecomparant
twee melckoeien -
d'een blaerde ende
d'ander schillede op
thoof -
voor de somme vvan
xij pond grooten
vlaemsch - de welcke
twee beesten zullen
blyven onder de
voorzeide vercoopers
- tot

alderheilighermesse eerstcommende -

ten welcke daghe de zelve vercoopers zal moghen lossen ende tzynwaerts behouden de zelve twee melckkoeyen -
 midts alsdan oplegghe ende den voornoemde medecomparant promptelick betaelende ghelicke somme van twaelf ponden grooten ofte by gebreke
 van dien - zoo zullen de zelve twee beesten blyven in eyghendomme ende toebehoorte vande voornoemde medecomparant als zyn propre ende eyghen goet
 Acum den xxij augusti 1597 -
 Present Jan Bollaerd vervanghende Willem de Vos voorschepene

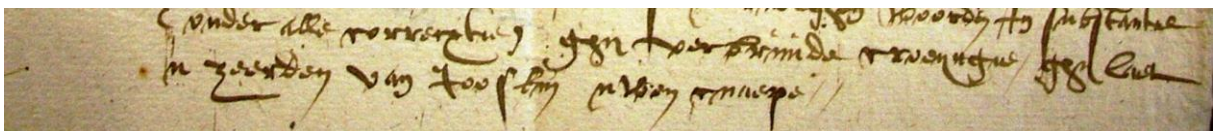
17 september 1597 – Een verbruude craenghe – SAP 116/B – nr. 95

Heesch die overgheeft **Maeyken de huusvrouw van Jacob Goemiete** - heeschereghe ten laste ende in prejudicie van **Franchois vande Gracht, den muelenaere vande Potterstraete muelene**, verweerder dienende voor mijne heeren burghmeesters ende schepenen vande stede van Poperynghe.

Inden eersten es warachtich ende eenyeghelic notoir dat naer alle rechten ende wetten niemant en vermagh noch gheorlooft es eenen andere te injurieren, defameren nochte vercleenen byden welcken dat hy zoude moeten behyndert ofte gheledeert zyn - niet meer an zijn lichaeme nochte goet dan oock an zijn ere, goede naeme ende faeme zonder danoff te ghenieten sententie, straff, amenden ende boeten naer tmeryte ende exigentie vander zaeke. Dies niet jegenstaende theft nochtans den verweerder belieft op den xxijste – 22ste - in ougstaent laetstleden 97

den heeschereghe commende met platte boonen des avents naer de zaeterdagh mart ende den verweerder commende vut den huuse van **Willem Ghiselen**, by drancke zynde – heift de heeschereghe afgenomen haer cruut ligghende by haer boonen ende ter oorsaeke de heeschereghe haer daer jeghens verweerde ende debateerde zo heift den verweerder gheropen ende gheseit tot de heeschereghe – hooghe ende overluit – dese naervolghende woorden in substantie – onder de correctie- **ghy verbruude craenghe, ghe laet u zeerden van Joosten uwen cnaepe.**

We zijn op de website 'De Schatkamer van de Nederlandse taal' gaan kijken wat 'zeerden' kon betekenen. Daar stelt men onder andere – in LIEV.-Coopm. i.v. zirden wel een 15de eeuwse aanhaling zeerden als 'onteerden; beslapen'.

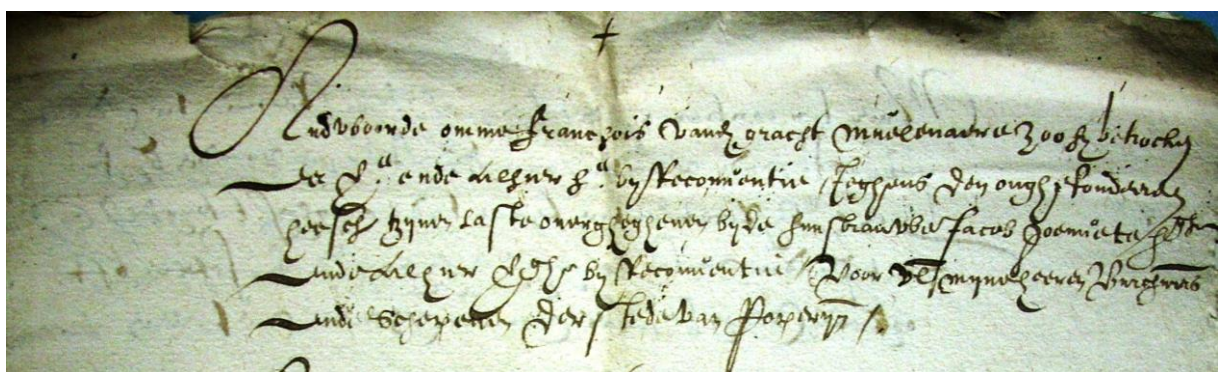
Verder staat er: Met betrekking tot een vrouw: schoffeen, onteeren. In de aanhaling alleen in de verwensing 'zeerd uw moeder'.

Daerup de heeschereghe verandwoort heift ende ghevraecht tot den verweerder – **zoudt ghy die woorden wel durfven noch eens zegghen?**

Waer up den verweerder zeide: **Dat jae**, repeterende ende verhaelende de voorseide woorden tot veile dyversche reysen toe waer deure de heeschereghe - nochtans een vrouwe met eeren zynde – zeer ghegriefte ende ghecort es - in haer eere, goede naeme ende faeme, allessins niet lydelick – zonder by den verweerder danaff honorable ende pecuraire bekerynghe te doene.

Midts welcken de heeschereghe concludeert ende tendeert ten fyne dat by mijns heeren sententie definityf ende over resuaeste den verweerder ghecondempneert wort te comen up zeker wettelicke dach in zijn lywaert met een ongherbernde toortse van twee pont was in zijn handen in schepencaemere voor ballyu ende het collegie vanden wet in der presentie van de heeschereghe besonders dat haer belieft daer jeghenwoordich te zyne - ende den verweerder aldaer knielende over bedde zyne knien, biddende god almachtich ende justicie vergevenesse van de zelve mesdaet ende daer kenne ende belyde - hooghe ende overluyt – dat hy de voorseide onbetaemelicke woorden met groten onghelycke ende quaede cause gheseet heift ende houdende de zelve heeschereghe voor een vrouwe met eeren Laetende de zelve toorste tot decoratie van de heilighe sacrament 't Ste. Jans te Poperynghe Zal bet voorders ghecondempneert zyn in twee razieren taerwe ten profyte vande ghemenen aermen 't Ste. Bertens Ende bovendien in vichtich guldens omme die byde heeschereghe gheemployeert te zyne daert haer believen zal Ende voorts inde boeten ende costen vande justitie ter tauxatie employerende op als tbeningue officie inde discretie van mijn voornoemde heeren – biedende pruefve daer die van node wesen zal Ghedient den xvjste septembris 1597

Frans Vander Gracht, de molenaar liet zich echter niet doen en bracht zijn antwoord binnen op dezee eis.

Alvooren omme **Franchois Vander Gracht**, muelenaere, zoo hy betrokken is als verweerder ende alhier heescher by reconventie jeghens den onghefondeerden heesch tzyne laste overghegheven byde huusvrouwe van **Jacob Goomiete**, heeschereghe ende alhier verweerdere by reconventie voor ulieden mijne heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

j

Alvooren ontkent den verweerder inde zelve heescher wel ende expresselick de heeschereghe in zelve verweereghe afhendich ghemaect thebben eenich cruyt ligghende by huere boonen, zoo zy maintainiert byden ijde article van de heessche

ij

Nemaer es warachtich dat alzoo deze verweerder gheleyt hadde haere cruyt upt platbert van **Willem Ghyselen**, - alwaer den heescher by reconventie ghedroncken hadde – zoo heeft hy vut spel tzelve cruyt van daer gheweirt ende gheleyt upden solder steegher vande voorseide Ghyselen, up dat dhuusvrauwe van den voornoemde Goemiete eens metten gheselschap zoude commen dryncken, ghelyck dicmael gheschiet vut ghenouchte.

iiij

Twelcke deze heeschereghe qualick nemende heeft terstont dezen heescher ghe-injuriert zeggende: **Ghy dief, ghy schelm, ghy oolicke vlieghe** – waeromme verlecht ghy mijn cruyt?

iiiij

Ende alzoo zy by huer hadde **eenen spaenschen soldaet** thueren huuze ghelogiert - heeft zy den zelve zo upgheroyt ende gheanimeert byden heescher by reconventie dat hy zijn rou – *hier wordt waarschijnlijk zijn 'roer' bedoeld* - stelde by zijn borst in intentie van hem heescher voorseid te duerschieten, zoo hy zoude ghedaen hebben, hadde tzelve niet beleet gheweyst.

v

Ontkennende van ghelycken deze heescher gheseyt thebben : **Crangue, ghy laet U ...** etc. emmers de woorden begrepen int eynde vande voornoemde ijde article metgaeders tguene begrepen inde iijde article daervan nemmermeer blycken en zal.

Vj

En ter contrarien heeft zy verweereghe by reconventie verdient straffe ende punitie omme de **vileyne woorden** by heur verweereghe by reconventie te dien tyde anghesey t'onghelycke ende met quade causen anghезien hy noch dief, schelm oft oolicke vlieghe en es, nemaer een man met eeren.

Mids welcken heescher by reconventie verzouckt by heesche reconventionele dat by ulieden heeren vonnesse, sentenie diffinitive ende over recht

deze verweereghe by reconventie zal ghecondempneert worden te compareren in opene ghebannen vierschaere in haer lynwaet

met een onghebrande tortse van twee ponden was in haer handt,

aldaer knielende up daerde huere knyen,

biddende god van de hemelrycke, heeren vande wet vuter naeme van justitie

metgaders dezen heescher verghevenesse metten verclaerse van leetschap

ende dat zy anders niet en weet te zegghen van dheescher dan deught ende ere,

zal bovendien ghecondempneert ende verclaerst worden inde zelve puniaire boeten als zy sheeschers laste by huer heesch ghenomen heeft t'onghelicke

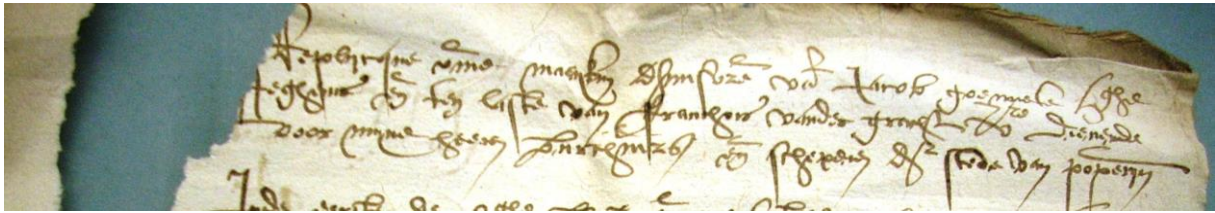
metgaders inde costen

van dezen betrecke par tauxatie

Implorerende etc.

Ghedient den xxijste september by copie par Conynck

We vonden in dit dossier nog de repliek van Maeyken.

Replycke omme **Maeyken, dhuusvrouw van Jacob Goemiete**, heeschereghe jehens ende ten laste van **Franchois vander Gracht**, verweerder dienende voor mijne heeren burchmeesters ende schepenen deser stede van Poperynghe

j

Inden eersten de heeschereghe blijft ende presisteert by haeren voorgaende heesch, fynen ende conclusien alhier ten laste van de verweerder, overghegheven verlopen daer inne wel ghefondeert te zyne.

Ij

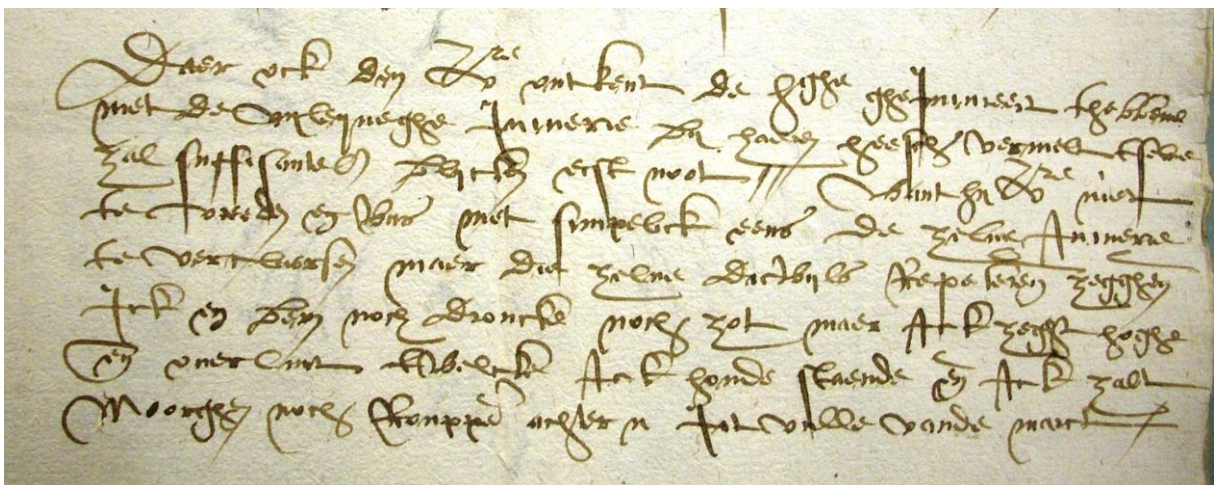
Ende daer den verweerder kent byden ijde artyckele van zijne andwoorde dat hy tcrutt vande heeschereghe zoude ontvrempt hebben vut spel ende ghenouchte – zeght daer op dheeschereghe – behoudens dat zoe tot den verweerder zoude gheseyt hebben: schelm ofte olicke vlieghe, nochtatns met ghekent, dat oick maer en zoude gheseyt zijn vut ghelycke spel ende ghenouchte ergo dat ghereplycquert

Iij

Zo verde als angaet de kennesse die de spaensche soldaet zoude ghedaen hebben op de verweerder – zo hy zeght – tselve en adresschiert noch en pre-indichiert de heescherege in gheender manieren vut causen zoe heeschereghe denzelven soldaet daer toe noeyt en heift ghemoltesteert noch verwerct tselve te doene.

liij

Daer oick den verweerder ontkent de heeschereghe gheincureert thebbene met de **vyleyneghe injuerie** by haeren heesch vermelt tselve zal suffisantelick blycken eyst noot want hy verweerder niet te vreden en was met simpelick eens de zelve injurie te verclaersen maer de zelve dicwyls repeterende, zegghende: **Ick en ben noch dronke, noch zot, maer ick zegh hoghe ende overluit twelcke ick houde staende ende ick zalt moorghen noch rouppen achter en int vulle vande mart.**

Debiterende ende wederlegghende midts desen de heescher van reconventie met de fynen ende conclusien vande heescher by reconventie alhier verweerder

daer by ghenomen ende ten laste vande heeschereghe ghemaect ende overghegheven over de voorgaende redenen van sheeschereghes replycque vermelt.

Metsgaders concluderende als tanderen tyden

Ghedient den xxx ste september 97

Een uitspraak van dit proces vonden we niet.

27 September 1597 – De gasthuismeesters geven een lening - SAP 395 - Renten

Michiel Longuespee ende Jan Kestelot als gasthuismeesters deser stede - hebben gecocht ten profficte vande zelven gasthuuse - jeghens **Jan Erckelbout ende Jackemyne** zyn wyff - een erfvelicke losrente van xij pond parisis tsjaers - de penninck xvj - voor de somme van xvj pond grooten vlaemsch - wanaff teerste jaer vallen ende verscheynen zal den jste octobris 1598 – ende alzo voorts totter lossynghe - teenen payemente - met zulcken gelde als naer de permissie - daerinne verbindende een behuuse hofstede - erfven ende catheilen - groen ende drooghe inden Schoudemonthouck - daer Jaques Cruex nu ten tyden woonende es ende de voornoemde Erckelbouck wonen zal - thalfmaerte eerstcommende - groot van lande viij gemeten ende een lyne ofte daerontrent - commend metten oosthende op de Provenstraete - metten westhende tland van Jan Jacobssone doude - de zuudzyde de zelve Jacobssone - ende de noordzyde tland vande heere - behoudens een stick - vier lynnen - van dien dat light op de zelve straete - metten oostende ende metten westhende den heere - van noorden de Casselddreve – te vooren belast met xij pond parisis tsjaers losrente geldende de kercke van Sint Bertins - ende gelicke xij pond parisis tsjaers losrente geldende den disch aldaer ende voorts in sheeren evenerente - zonder breeder last - dat belovende overzulcx te garanderen en indempneren - inninghe naer coustume - Actum den xxvij septembris 1597 - Present Willem de Vos - Mattheus Trystrand - Jaques Baerdts - Clays Borry ende Pieter Quaeybeur - schepenen

4 oktober 1597 - SAP 395 - renten

Jonckheer Maerten Bulteel maghtigh by procuratie speciale ende irrevocable hem
 ghegheven by joncvrouwe Margriete Bulteel - weduwe van joncker Pieter de Berti filius
 joncker Jans Baptiste de Berti -
 ghepasseert voor myne heeren voogd schepenen ende raedt der stede van Ypere -
 den xx ste septembris 1597 laetstleden -
 ghezeghelt met den zeghel der zelven stede - ende op de remploy gheteekent de Codt -
 heeft ten profficte van tclooster van Sinte Claeren Urbanisten aldaer eene lyfrente van zes
 ponden grooten tsjaers -

geduerende het leven lanck van joncvrauwe Lucretie de Berti - haere doghtere religieuse vande zelven clooster - wannaff tjste jaer bevallen ende verschenen es den vijde augusti laetstleden op tjeghenwoordighe jaer 1597 –
 ende voordaen jaerlicx vallen ende verschynen zal ten ghelycken daeghe vande jaere ende maende totter affyfvichheit vande voornoemde religieuse -
 daerinne verbindende alle haeren goedynghen ende by speciale eene haerer behuude hofstede ende xlj gemeten lands daarmede gaende -
 geleghen inden Wipperhouck onder de jursidictie deser stede - nu ten tyde gehouden in pachte by Jan Kestier - ende daer te vooren by Claeys Queecke genaemt tgoed **ten Eecken Boome** -
 conseritatie by faulte van betaelinghe tvoorseide cloostere ofte zyns cause ende actie hebbende de vercoopynghen van de zelven goude naer wettelicke affwinnynghe –
 niet jeghenstaende de coustume ofe cueren deser stede ter contrarie –
 renunchierende ten dien fyne vande rechte disponerende dat generale renunchiatie nyet en valideert - zonder - zonder speciale voorgaende metgaders van tbeneficie
 Actum den iijde octobris 1597 - Present Loys Maekblyde ende Willem van Beveren -
 burghmeester - Willem de Vos - Jan Bollaerd ende Clays Borry schepenen

18 oktober 1597 – De Oostendenaars branden Reninghe plat - Pauwel Heindericx

De steden van Nieupoort ende Dixmuyde hadden luttel garnisoens. De vyandt sulcx wetende, heeft den tijdt waergenomen: op den **13de september 1597**, is hy naer den Yprevaert gecommen, ende dat water by nachte overgetrocken. Toen zijn de roofsuchtige soldaten op de prochie van **Renynghen** gevallen, ende naer dat ze daer verscheide hofsteden gebrant midtsgaders grooten roof er uut ghehaelt hadden, trocken sy terugh naer Oostende. Een deel van 't garnisoen van Dixmuyde trock in 't veldt om den vyandt in sijnen teruchtocht aen te tasten
 Maer ondervindende, dat hy te machtich was voor hunlieder partye, ceerden sy weder sonder yets uut te rechten.

Vandermeulen, de historicus van Rousbrugge, citeert de volgende passage uit een andere kroniek:

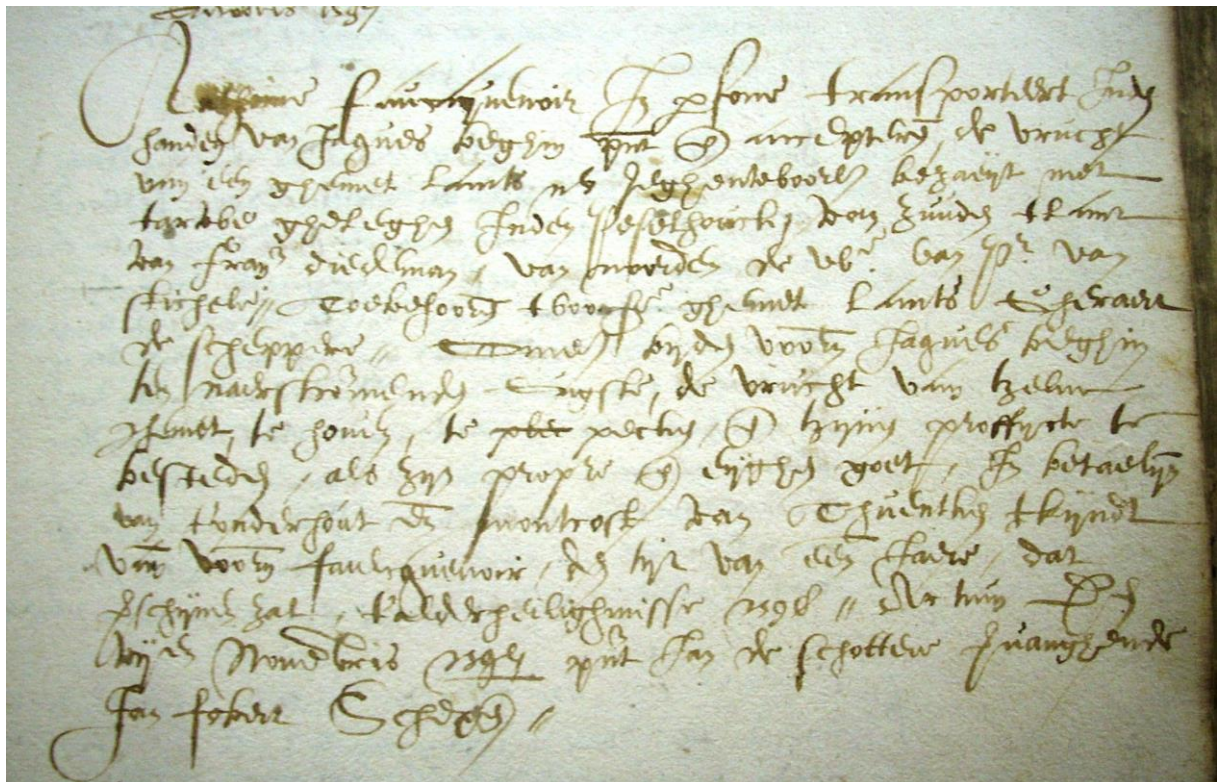
De cronyke van Reninghe spreek aldus vanden inval der Oostendenaers:
 De Oostendenaers kwamen weder, in't jaer 1597, sonndags **18 oktober**, 's nughtens ten 4 uren, met groote magt te Reninghe en branden byna de geheele plaetse en nog 7 of 8 pagthoven, maer de kerkwagters schooten soo fel op den vyand, dat er vele gedood en gekwetst wieden en moesten met kleenen buyt vertrekken, hebbende maer twee gevangene.
 De prochiaenen van die prochie durfden 't sedert dien niet meer t'huys slaepen, maer passerden den nagt met wyf en kinders in de kerke, sommige in de bosschenn, hagen en dyken. De kerke van Reninghe was soo vol bedden en koetsen, dat er nauwelyks van boven op de torre tot beneden eenighe plaetse over was, om nog andere te stellen, en dit gebeurde ten jaere 1597; 1598 e, 1599.

Soo haest dat ongeval gheschiet was, sont het magistraet van Veurnambacht hunlieder gesanten naer den aertshertogh (die alsdan met sijn leger ontrent Amiens lach) om hem te melden 't gone in de Casselrie voorgevallen was, ende te vragen dat hy tot Nieupoort ende Dixmuyde grooter garnisoen soude gelieven te stieren.
 Corts daer naer wiert het regiment voetvolck vanden grave van Fresin, ende de compagnie ruyters vanden heere van Villecourt derwaerts gesonden.

Desen jare waren de graenen wederom serer diere; ende daer door was onder het arm volck groote schroomenis.

3 november 1597 – Het onderhoud van Theunken – Renten SAP 395

Anthoine Faucquenoir in persone transporteert inde handen van **Jaques Begin**, present ende accepterende de vrucht van een ghemet lants nu jeghenwoordelick bezaeyt met tarwe, gheleghen inden **Peselhout** – van zuuden tlant van Frans Diedeman, van noorden de weduwe van Pieter van Stichele, toebehoorende tvoorschreven ghemet lants Gheraert de Schepper omme byden voornoemde Jaques Beghin te naerstcomende ougste de vrucht van tzelve ghemet te hoven te pecken ende tzyne proffyc te besteden als zijn propre ende eyghen goet, in betaelinghe van tonderhout ende montcost van **Thuentken tkyndt van de voornoemde Faulcquenoir**, den tyt van een jaere dat verschijnen zal te alderheiligmisse 1598 Actum den vij de novembris 1594 – present Jan de Schottere vervanghende Jan Fobert, schepen

13 november 1597 – **De Koekuitmolen** – Renten SAP 395

Jan Caseel filius Ingelrams, muelenaere van **de Cockuutmuelene** in Westvleteren, kent schuldigh tzynde **Robert de Floucq**, present, de somme van zes ponden grooten vlaemsch van coope van **een bruyn baeyde vilcke** met een blesse – een vilcke = een merrieveulen – te betaelen deene helft te Kersmesse eerstcommende ende daner helft te meye 1598 daerinne verbindende zijn persone ende alle zijn goeden, present ende toecommende ende specialick die belovende nyet te alieneren, verbruden ofte vercopen dan de voorseide

betaelynghen alle voldaan zynde ende zulcx als de voornoemde crediteur zal willen coopen
inde venditie ende coopdagh vande goedynghen van de voornoemde debiteur, wert dien goede
pennynghen op de voorseide schuldt – over recht
actum den xijde november 1597
present Fobert, Six mettgaders Winnebrood, burghmeester

22 december 1597 – 't Verwin van laekene – Renten – SAP 395

Colaert van Graefscheppe kent schuldich tzyne Cerle vander Doene - medecomparant de somme
van thien ponden thien schellinghen grooten -
reste van **tverwin van laekene** - te betaelen onthier ende paesschen -
eerst commende hierinne verbindende synen persoon ende alle zyn goet –
present ende toecommente - specialick twee melckkoeyen onder hem gehouden -
omme executie -
Actum den xxij decembris 1597 -
Present Jan Fobert ende Jan de Schottere schepenen